

Upraviteljsko: Ljubljana, Pucničjeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Izdatni oddelek: Ljubljana, Pucničjeva ulica 5 — Telefon št. 31-23, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri pošto-
čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije Servizio Conti. Cor. Post. No 11-3118
IZJAVNO ZASTOPSTVO za oglaševanje in št.
Italije in nemškega tiska
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izšla vsak dan razen ponedeljka
Naročnina mesečno 12.000, letno 120.000
in izposojilna plačila s ponedeljskim je-
trom 12.000
Uredništvo:
Ljubljana, Pucničjeva ulica št. 5, telefon
31-22, 31-23, 31-24.
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ad estero:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Attacco di aerosiluranti ad un convoglio

Il consolidamento della posizione raggiunta in Tunisia —
Azioni di reparti esploranti in Tunisia — 24 velivoli
abbattuti

Il Quartiere Generale delle Forze Arma-
te comunica in data di 30 gennaio 1943-
XXI il seguente bollettino di guerra No.
980.

Sul fronte della Tripolitania Occiden-
tale limitate azioni di reparti esploranti.
In Tunisia le truppe dell'Asse consoli-
dano le posizioni raggiunte.

Aviatori germanici hanno distrutto tre-
dieci apparecchi: sette in combattimento
e sei a terra su di un aeroporto presso
Bona; due «Curtiss» erano inoltre abbat-
tuti dalle artiglierie contraeree. Gli
equipaggi sono stati catturati.

Nelle acque tra Algeri e Bougie un
convoglio fortemente scortato veniva attac-
cato da formazioni di nostri aereo-siluranti
al comando dei Capitani Giulio Gra-
ziani ed Urbano Mancini e del Tenente
Giuseppe Cimicchi; nonostante la podo-
rosa reazione di fuoco ed aerea, due mer-
cantili — uno di medio ed uno di grosso
tonnellaggio — venivano affondati ed un
terzo gravemente danneggiato; un caccia-
torpediniere britannico tipo «Jervis»
centrato da siluri si inabissava.

Contro lo stesso convoglio agivano po-
co dopo velivoli tedeschi che affondava-
no tre navi per complessive 14.000 tonn.
e due cacciatorpediniere; altro cacciator-
pediniere ed un piroscafo di 4.000 tonn.
rimaneva seriamente danneggiato.

Bombardieri nemici tentavano ieri l'at-
tacco ad un nostro convoglio nel Medi-
terraneo; il pronto intervento della scorta
ostacolava l'azione e faceva precipitare
in mare un bimotore.

Aerei avversari hanno ieri effettuato
incursioni su alcune località della Sicilia:
un ferito e danni di poca entità.

Nel cielo di Messina la caccia italiana
intercettava ieri un apparecchio incursore
che si schiantava in mare presso Santa
Margherita; il Capitano pilota sud-afri-
cano, lanciandosi col paracadute, veniva
catturato. Altro velivolo veniva distrutto
dal tiro della difesa.

Nelle prime ore di stamane otto bom-
bardieri nemici hanno nuovamente volato
su Messina lanciando numerose bombe.
Danni notevoli. L'artiglieria contro-aerea
ha abbattuto due velivoli nemici: uno
precipitato presso Milii, in contrada Mi-
lese, l'altro nel porto a levante della
cittadella.

Sempre stamani altre incursioni sono
state pure compiute su Augusta e Catania:
numerosa bombe, sganciate nei dintorni
delle città, non causavano danni di rilievo;
colpiti dalle artiglierie quattro aerei cade-
vano rispettivamente nelle località di La
Ballata, Greco Santa Croce, Capo Passero
e nei pressi di Catania.

Dalle operazioni delle ultime due gior-
nate dei nostri velivoli non sono ritornati.

Napad zračnih torpedovk na konvoj

Utrditev doseženih položajev v Tunisu — Akcije izvid-
niških oddelkov v Tunisu — 24 letal sestreljenih

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil
je objavil 30. januarja naslednje 980. vojno
poročilo:

Na bojišču v zapadni Tripolitani ome-
jeno delovanje izvidniških oddelkov.
V Tunisu utrjujejo čete Osj osvojene po-
stojanke.

Nemški letalci so uničili 13 letal; 7 v
spopadih, 5 na tleh na nekem letališču
pri Boni, protiletalsko topništvo pa je se-
strelilo nadalje še dva «Curtiss». Posadke
so bile ujet.

V alžirskih vodah in v vodah zaliva Bou-
gie so oddelki naših torpedovk letal pod
poveljstvom kapitanov Giulija Grazianija,
Urbana Mancinija in poročnika Giuseppe
Cimicchija napadli močno zavarovan kon-
voj. Navzile močni ognjeni in letalski re-
akcije sta bila potopljena dva trgovska
parnika, eden srednje in eden velike tona-
že, tretji parnik pa hudo poškodovan. Bri-
tanski rušilec tipa «Jervis», ki ga je za-
del torpedo, se je nagnil.

Kmalu nato sta proti istemu konvoju
nastopili dve nemški letali, ki sta potopili
tri ladje s skupno 14.000 tonami in dva
rušilca, tretji rušilec in neka 4000 tonska
ladja sta bila resno poškodovana.

Sovražna letala so večeraj skušala na-
pasti naš konvoj v Sredozemlju; nagli nastop
spretnosti je pa oviral akcijo in je en
dvomotorni bombnik treščil v morje.

Sovražna letala so večeraj napadla neka-
tere kraje na Siciliji; ena oseba je bila
ranjena, škoda pa je neznatna.

V zraku nad Mesino so se italijanski
lovci spopadli z napadajočim letalom, ki
je treščilo v morje pri Santi Margheriti.
Južnoafriški kapitan-pilot, ki je odskočil
s padalom, je bil ujet. Neko drugo letalo
je uničil izstrelke naše obrambe.

Titansko delo fašistične Italije

Dresden, 29. jan. a. »Dresdener Nach-
richten« objavljajo dolg uvodnik o Italiji,
ki ga je napisal znani Richard Bremer. Pi-
se omenja med drugim titansko delo fa-
šizma, med drugim melioracijo Pontinskih
močvirij, in poudarja, da se Italija bori
za delo in kruh ter za obrambo svoje
osnovne pravice do življenja. V sedanjih
vojni je Italija dosegla že velike uspehe,
med drugim celotno rešitev adriatskega
vrha, zavarovanje svojega zapadnega
boka in obvladovanje srednjega Sred-
ozemlja, ko je zaprla veliko angleško im-
perialno pot. Bremer podpira ogromen
pomen te zapore za vodstvo vojne, pove-
čuje duhovne in arčne vrline Italijanov in
poudarja skupno usodo Italije in Nemčije,
ki prenašata enake žrtve za dosego skup-
ne končne zmage.

Srditi boji na vzhodni fronti

Odbiti sovjetski napadi zapadno od srednjega Donca —
Južno od Ladoškega jezera je bilo uničenih 42 sovražni-
kovih tankov

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 30. jan.
Vrhovno poveljstvo nemške vojske je
objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Ogorčena obrambna bitka na jugu vzhod-
ne fronte se v posameznih krajih nadaljuje
z neznatnimi uspehi, medtem ko v
drugih deloma uspešnih odsekih pritisk
sovražnika p. p. pušča.

V Stalingradu je položaj nespremenjen,
junštvo braniteljev pa nezmožnosti.

Med Kavkazom in spodnjim Donom po-
tekajo pokreti naših čet brez motenj so-
vražnika.

P. novni sovražniški napadi proti našim
postojankam zapadno od srednjega
Donca so bili v ogorčenih borbah in hudih
izgubah sovražnika odbiti. V protinapadu
je bila razbita sovjetska strelska divizija.

Na področju zapadno od Voroneža se
nadaljuje premikalna bitka. Močni oddelki
letalstva posegajo v borbe na kopnem.

Južno od Ladoškega jezera je sovražnik
z močno topniško podporo in sodelovanjem
oklopnih oddelkov na široki fronti zopet
obnovil svoje napade. V hudih borbah, delo-
ma moža priti možu, so bili vsi napadi kr-
vavo zavrnjeni in je bilo samo večeraj uniče-
nih 42 oklopnih vozil.

V bojih ob srednjem Donu sta se pose-
bno odlikovala 24. nemški oklopni zbor in
zbor italijanskih alpincev. V te boje so
uspešno posegli tudi oddelki domačih pro-
stovoljcev.

V severni Afriki so zaščitni oddelki nem-
sko-italijanske oklopne armade krvavo za-
vrnili oklopne napade sovražnika.

Ve vzhodnega Tunisa poročajo samo o
bojem delovanju krajevnega pomena. Le-
talstvo je ponovno bombardiralo prista-
nišče v Alžiru, pri čemer je začela goriti
neka trgovska ladja. Oddelek nemških bo-
jih

nih letal je sredi v bližini pristanišča Bu-
gie napadel sovražni konvoj in potopil tri
transportne ladje s skupno 14.000 br. tonami
ter dva rušilca. Nadaljnji rušilec in ena
trgovska ladja srednje velikosti sta bila
težko poškodovana.

Pri letalskem napadu na letališče v Boni
je bilo 7 dvomotornih sovražnih letal
uničenih na tleh, v letalskih bojih ter po
obstreljevanju iz lovskih letal in protile-
talskega topništva s kopnega in morja pa
je bilo sestreljenih 12 angleških in ame-
riških letal.

Sovražnik je bombardiral podnevi in v
večernih urah, ne da bi imelo vojaški po-
men, dve pristaniški mesti ob francoski
atlantski obali, žrtve med protiletalstvom
so velike. Osem napadajočih letal je bilo
sestreljenih.

Povratek španskih otrok iz Rusije v domovino

Madrid, 30. jan. a. Španski zunanji mi-
nister je objavil, da bo prihodnji teden
prispelo v Madrid 22 španskih mladeničev,
ki so se borili v boljševiški vojski, 18 iz-
med njih so zajeli Pinci, 3 pa Nemci. Gre
za Špance, ko so jih kot otroke poslali v
Rusijo med špansko državljansko vojno.

Prisilno delo za davčne utajevalce v Turčiji

Carigrad, 29. jan. a. Prvi oddelek 32
davkoplačevalcev, ki niso plačali davka na
dohodek, je odšel iz Carigrada v Aekael
pri Erzerumu, kjer bo zaposlen pri cestnih
delih. Med njimi sta dva znana odvetnika
in več trgovcev in industrijscev, ki so bili
na važnih gospodarskih mestih.

DESET LET NAR.-SOCIALISTIČNEGA REŽIMA V NEMČIJI

Obletnico prevzema oblasti po narodno-socialistični stranki so pro-
slavili po vsej Nemčiji s trdnim prepričanjem o končni zmagi sil Osi

Berlin, 30. jan. a. V vseh krajih Nemčije
danes svečano praznujejo desetletnico pri-
hoda narodnega socializma na oblast. Sve-
čanosti, ki se praznujejo z vso resnob-
nostjo, kakor je sedanjemu trenutku pri-
merni, se udeležuje s hvalnim srcem vsa
nemška narod, ki je danes bolj kakor kdaj
strnjen okrog svojega vodje. Dnevnik, ki
so davi izšli s posebnimi izdajami, z dvoj-
nim številom strani in ilustriranimi pri-
logami, objavljajo številne fotografije Adolfa
Hitlerja in številne, bogate s fotografiskim
gradivom opremljene članke, ki kažejo
ustvaritve narodnega socializma na vseh
področjih ter poudčujejo delo Adolfa
Hitlerja za večjo srečo nemškega naroda.
Vsi nemški listi posevajo poseben prostor
poveljevanju nemških oboroženih sil, ki se
hrabro bore na vseh frontah za neizbežno
zmago. Ogromni naslovi v berlinskih dnev-
nikih zgoščeno izražajo to prepričanje v
zmago, ki nastaja iz medsebojnega zaupa-
nja med narodom in šefi. Davi je nemški
radio oddajal posebne oddaje, v katerih je
poveljeval današnji obletnici. Tako nem-
ški radio kakor nemški tisk sta omenila, da
bodo danes govorili maršal Hermann Gö-
ring, minister Götter in voditelj nemške
mladine Axmann.

Pomembna članka ministrov Rosenberga in dr. Leya

Berlin, 29. jan. a. Na večer pred 10let-
nico prevzema oblasti po narodnem socia-
lizmu je dr. Ley, šef nemške delovne fron-
te, objavil v današnji izdaji lista »Nach-
tausgabe« razmišljanja o sedanjih vojni ter
obrazložil temeljne razloge, zaradi katerih
bo zmaga končno na strani Nemčije in
njenih zaveznikov. Nikoli si nisem delal
utvar, pravi dr. Ley, glede smrtnih nevar-
nosti, katerim bomo izpostavljeni s tem, da
napademo židovstvo, ki danes razpolaga na
svetu z največjimi rezervami ljudi in po-
trebščin. Vendar sem kakor v dneh pred
prevzemom oblasti, tako tudi po treh letih
in pol vojne, matematično gotov zmage.
Po vrsti operacij za zagotovitev svobode
poti našim vojakom smo napadli z drzno
in trdno odločitvijo našega smrtnega so-
vražnika, boljševizem. To predstavlja osnovo
za našo zmago, čeprav je ta vojna vojna
na življenje in smrt, ki zahteva uporabo
vseh rezerv energij, tako telesnih kakor
moralnih.

Govorilo o delu stranke v vojnem času,
pravi šef delovne fronte, da so se narodno-
socialistične organizacije uveljavile na vseh
področjih. Omenjajoč storiene napake so-
vražnika izjavlja dr. Ley, da je ena izmed
največjih ta, da ni sovražnik dovolj isto-
vetnosti, ki obstoja med narodnim bistvom
nemškega naroda in političnimi idealci na-
rodnega socializma. Pisec izraža nato mne-
nje, da bo delovna fronta odločilna pri do-
segi zmage. Govori nato o popolnem so-
delovanju med vojno fronto in notranjo
fronto, ki je nadaljni odločilni element za
zmago, ter zaključuje z omenitvijo velikih
zavzetij v Rusiji v teku nemških ofenziv,
zatrjujoč, da Nemčija in njeni zavezniki da-
nes razpolagajo z zemeljskimi dobrinami,
katerih izkoriščanje bo trajalo nekaj sto-
letij.

Berlin, 29. jan. a. »Völkischer Beobach-
ter« objavlja članek Alfreda Rosenberga,
v katerem primerja borbo narodno socia-
lističnih sil pred 10 leti za oblast in se-
danjo zmagovito borbo vsega nemškega
naroda. Kakor tedaj, gre tudi danes za to,
da stisnemo pesti in združimo vse sile ter
stvorimo en sam blok volje, kakor tedaj
tudi danes težkoče in izgube samo kažejo
naše energije in našo železno voljo. Po
omenitvi ogromnega vojnega aparata, ki
ga je v 20 letih v največji tajnosti pripra-
vila Sovjetska Rusija, da bi napadla ne-
kega dne vso Evropo za ceno nepojmljive
bede in žrtve vsega ruskega naroda, je
Rosenberg poudaril, da je bilo od dneva
pričetka sovražnosti s Sovjeti jasno, kak-
šna veljkanska nevarnost je grozila Euro-
pi. Nemški narod gleda zdaj ne samo na
zadnjih 10 let od prevzema oblasti in us-
tvaritev narodnega socializma, temveč tudi na
vse drve in padce svoje zgodovine ter čr-
pa nove sile za odločno premaganje vseh
ovir, ki se postavljajo na njegovi poti.

»Börzen-Zeitung« objavlja več člankov
znanih nemških publicistov, med njimi čla-
nek Reinharda Gerbesa, ki obravnava
novo vojsko, katero je ustvaril narodni so-
cializem. Omenjajoč dobro ko je imela raz-
orožena Nemčija 100.000 po verskijski po-
godbi dovoljenih moči, označuje pisec se-
danje nemške oborožene sile za najbolj pre-
senetljivo in najkrajšejo ustvaritev na-
rodnega socializma. Če so nam bili v za-
dnjih dneh, prvič odkar se borimo za naše
življenje in za našo svobodo, zadani hudi
udarci, jih moramo prenašati vedno in se
tako pripraviti z vso energijo, da jih vr-
nemo. V 10 letih narodnega socializma smo
postali zedinjeni narod ter smo ustvarili
vojsko, ki lahko prenese najhujše prel-
kušnje.

Govor voditelja nemške mladine

Berlin, 30. jan. a. Davi ob 9. je govoril
mladina v šolah in nemških obratih vodja
nemške mladine Axmann, ki je očrtal zma-
govito borbo narodnega socializma v 14 letih,
ki je bila žilava in drzna borba za
zmago velike ideje Adolfa Hitlerja. Opo-
miel je mladino, naj bo vedno bolj vredna
velike zgodovinske dobe, v kateri je zrasla
in naj jemlje za zgled v svojem življenju
in delu junaška dejanja borcev, ki v teh
usodnih urah za narod pišejo stran nem-
ljive slave.

Govornik je nato omenil potrebe se-
danjega trenutka in pravice, ki jih narod lah-
ko zahteva od državljanov, da dajo, kar
morejo energij in dela. Mod temi državlja-
ni je mladina nove dobe na prvem mestu.
Kakor v časih pred prevzemom oblasti, ko
so bili mnogi pripadniki stranke, ki so da-
nes že možje, dečki in so se tudi borili za
idejo, tako mora, je zaključil Axmann, mladi-
na v vrstah narodnega socialistične stranke
prispevati z vsemi svojimi silami, hrebsto-
jo in duhom požrtvovanja k dosegu zmage,
za katero se prežeti z neposrčljivo vero
borijo tako trdo naši hrabri vojak.

Ogromen prirast nemške vojne proizvodnje

Berlin, 29. jan. a. Po nagraditvi 51 podje-
tnikov, ki so zmagali v tekmi za najbolj
vzorno podjetje, je govoril v kancelariji ob
navzočnosti glavnih zastopnikov delovne
proizvodnje minister za strelivo in orožje-
vanje Speer, ki je očrtal mogočen vzgon
vojne proizvodnje od pričetka vojne do
danes. Pohvalil je vse nemške tehnike in
voditelje ter izjavil, da se je ob koncu leta
1942 proizvodnja v nekaterih odsekih vo-
jne proizvodnje povečala za 10krat in celo
20krat v primeru s prejšnjim letom, na
ostalih področjih pa je bila vsaj podvojena.
Taki uspehi nismo doslej še nikoli do-
segli, je poudaril minister. Cilji, ki jih
hočemo doseči, so še bolj važni. Obljubili
smo Hitlerju, da bomo v letu 1943 naše
vojake opreмили z najmočnejšim in naj-
učinkovitejšim orožjem, in ta cilj bo do-
sežen za ceno kakršne koli žrtve.

Speer je nadalje izjavil, da bo nemški
narod z vsemi svojimi silami prispeval za
dosego tega cilja in se posvetil ojačevanju
vojne industrije z vsemi energijami, ki do-
slej v narodni obrambi še niso bile upo-
rabljene.

Japonska za zatiranje narode v vzhodni Aziji

Velik odmev izjav japonskega ministrskega predsednika
in zunanjega ministra v tokijskem parlamentu

Tokio, 29. jan. a. Vsi japonski listi v pre-
stolnici se naprej komentirajo z navduše-
njem govor ministrskega predsednika Toja
in govor zunanjega ministra Tana v parla-
mentu ter podčrtavajo, da sta ojačila za-
upanje japonskega naroda in njegovo vero
v končno zmago. Listi so sprejeli z zado-
voljstvom izjave ministrskega predsednika
glede namere Japonske, da prizna ob koncu
tega leta neodvisno Birma.

List »Asahi« poudarja Tanijev izjavo,
da so sovražne države dokazale z atlantsko
listino in izjavami o miru po vojni, da ho-
čejo pojesti piščanec, preden se izvalijo.
S tako miselnostjo ne morejo upati na ne-
kaznovano izzivanje smrti, ko izzivajo duha
japonskega imperija.

List »Mainichi« pripisuje poseben pomen
trditvi ministrskega predsednika, da ima
popolno zaupanje v gospodarsko moč nara-
da. Isti list komentira izjave ministrskega
predsednika o bodoči Birmi in Filipinih in
piše: Ogromna razlika je med veličastno
politiko Japonske, ki omogoča vsem nara-
dom, da najdejo svoje pravo mesto in ga
uporabijo v primeru s sovražnimi narodi, ki
brezvestno izkoriščajo slabotnejše narode.
Ta ogromna razlika bo Japonsko neizbežno
vodila do zmage. Neki drug list piše, da so
izjave ministrskega predsednika glede bo-
dočnosti Birme in Filipinov vsemu svetu
pojasnile, da Japonska drži dano besedo. Ta
izjava lahko samo še ojači zaupanje vseh
azijskih narodov v odkritosrčnost japonskih
namer.

Tokio, 29. jan. a. Listi soglasno pozdrav-
ljajo v svojih uvodnih govorih Toja in
Tanija. List »Asahi« poudarja, da Japonska
že uživa zavezništvo z Italijo in Nemčijo,
ki se v ničemer ne more primerjati z vz-
mi, ki vežejo Anglijo in Ameriko. Po ome-
nitvi britskih vezí, ki vežejo azijske narode,
zatrjuje »Asahi«, da bodo prepričanje v
zmago, ki ga je izrazil ministrski predse-
dnik, in pomirjujoče izjave zunanjega mi-
nistra samo še podvojile voljo do borbe.

Tokio, 20. jan. a. V tujakajskih krogih po-
udarjajo, da je naznanilo ministrskega pred-
sednika v parlamentu glede priznanja ne-
odvisnosti Birme že v tem letu velikega po-
mena. Naznanilo je potrdilo, kar je Toja
objavil v parlamentu lani 16 februarja, ko
so japonske sile porazile sovražnika in na-
predovale v Birmi. Obljuba je bila ponov-
ljena 12. marca leta 1942, štiri dni po za-
sedanju parlamenta v preteklem maju, ko
je bil ustanovljen biranski upravni odbor.
V kratkem bo Birma postala neodvisna.
Birma je eno izmed prvih ozemelj, ki so
trpela vso težo neštevilnih angleških napa-
dov v 350 letih od ustanovitve angleškega
imperija in ki postajajo sedaj zopet svo-
bodna po zaslugi japonskega prebivalstva
in prebujenja svojih prebivalcev. Narodna
Birma bo postala zato po zaslugi Kublaj-
kana neodvisna po 26 stoletjih biranske
neodvisnosti so Angliji v treh vojnah proti
Birmi popolnoma uničili.

Manifestacija solidarnosti trojnega pakta v Tokiu

Tokio, 29. jan. a. V proslavo 10. obletnice
Hitlerjevega prevzema oblasti, je bilo po-

Ob tej priliki je govoril tudi dr. Ley, šef
nemške delovne fronte, ki je poudaril, da
je sedanja vojna taka, da je z njo na kocki
bodoči obstoj nemškega naroda. Nemški
narod mora zbrati vsa sredstva in vse re-
zerve, s katerimi razpolaga, in se udeleževati
doseganja zmage.

Okrožni vodja Sauckel o delni mobilizaciji

Weimar, 30. jan. a. V okviru manifesta-
cij ob 10letnici prevzema narodno-sociali-
stične oblasti je okrožni vodja Sauckel go-
voril v Weimarju pred številnim narodno-
socialističnim zborom. Najprej je izrazil
popolno vero v zmago in nato dejal, da se
bo morala Nemčija selaj spremeniti v eno
samo vojno delavnico, da bo nemškemu
vojak na bojišču dala najboljše orožje v
čim večjem številu. Vsi narodi te zemlje,
je nadaljeval, se danes do skrajnosti tru-
dijo, da bi povečali svojo proizvodnjo. To
moramo storiti tudi v Nemčiji, kjer delov-
nih sil prav gotovo ne manjka. Narod naj
ve, da nove odredbe o razširjenju obvezne-
ga dela niso bile izdane zaradi težav v
proizvodnji. Nemška proizvodnja ni zasta-
la in tudi sedaj ni v nikakoli krizi in se delo
nadaljuje v polni zasedbi. Gre le za pri-
pravo novega in vedno popolnejšega orožja
za naše bojavnice.

V polemiki s sovražno propagando je
Sauckel demantiral bedaste govorice, po
katerih naj bi bilo obvezno delo v Nemčiji
podobno suženstvu, in glede inozemskih
delavcev, da bodo deportirani. Sauckel je
končno obrazložil določbe, ki urejajo upo-
rabo novega pravilnika o delu in je dejal,
da izhajajo te določbe iz najvišjega čuta
pravičnosti, saj se je prav posebno odzrlo
na življenjske potrebe žene kot bistvenega
činitelja v narodu.

poldne v veliki dvorani vojaškega doma
zborovanje italijansko-japonsko-nemške
družbe. Navzoči so bili zastopniki patrio-
tičnih društev, narodno-socialistične stranke
in Fašija v Tokiu. Predsednik japonskih
mladinskih organizacij je prečital pred
ogromno množico občinstva govore in po-
slanice, naslovljene na voditelja fašizma in
voditelja narodnega socializma, na italijan-
sko in nemško oboroženo sile, na prebiva-
stvo Rima in Berlina ter na italijanske in
nemške mladinske organizacije. Zastopniki
italijanskega in nemškega veleposlanstva
so govorili, kakor je sledilo predavanju
predsednika obsežnega govora. Navduše-
no zborovanje se je zaključilo s predvaja-
njem novih nemških filmov.

Sestanek poveljnikov nankinskih sil

Cinan, 29. jan. a. Danes so se sestali po-
veljniki nankinskih sil, ki se borijo proti
čungkiškim in kitajskim silam v pokraji-
nah Santung, Kiangsu in Honan. Sestanka
so se udeležili general Sung Liaken, vrhovni
poveljnik armade II. okrožja, general
Vuhaven, glavni poveljnik vojske v okrož-
ju Santunga, ki se je nedavno pridružil
nankinski vojski, glavni poveljnik vojske
za ohranitev miru v Kiangsuju in Honanu
ter drugi nankinski generali kakor tudi ja-
panski poveljnik. General Vuhaven je zno-
voma potrdil neomajen sklep preganiti čun-
gkiške sile in komunistične čete in odstra-
niti zadnje sledove anglosaškega vpliva na
Kitajskem.

Kr. ministr Anfuso pri regentu Horthyju

Budimpešta, 29. jan. a. Regent Horthy je
danes sprejel Kr. ministra Italije Anfusa
in se je z njim prisrčno razgovarjal.

Novi šef nemške policije

Berlin, 29. jan. a. Na predlog šefa SS
oddelkov in nemške policije Himmlerja je
Hitler imenoval za naslednika Reinharda
Heydricha, ki je umrl 4. junija 1942, po-
veljnika skupine SS in generalnega na-
metnika šefa policije dr. Ernesta Kalten-
brunnerja za šefa policije in javne varnosti.

Hud vihar na Črnem morju

Ankara, 29. jan. a. Mornariško minist-
stvo objavlja, da divja ob obalah Črnega
morja izredno huda nevihta, kakršne že leta
ne pomnijo. Mnogi trgovski parniki so
morali prekiniti svoje potovanje in mnogi
so bili poškodovani. Parnik »Adana« s
1.675 tonami je utrpel hudo škodo, parnik
»Egor«, ki je ujel klice na pomoč s pota-
plajočega se parnika »Adana«, je takoj
oplul na kraj nesreče, pa ni našel sledi
za parnikom, niti za ponesrečenci.
Carigrad, 29. jan. a. Viharji na Črnem
morju so prisilili številne ladje, da so se
zatekle v najbližja pristanišča. V bližini
Calacia je blodeča mina zadela ob obalo
in eksplodirala. O škodi ni poročil. Po ne-
sreči parnika »Adana« manjka 18 mož po-
sadke.

Zastopniki delavstva pri Visokem komisarju

Uspešno in plodno delo Pokrajinske delavske zveze

Visoki komisar je zbral v vladni palači zastopnike delavcev Ljubljanske pokrajine, da bi proučil vprašanja te stroke in od njih samih zvedel za potrebe delovnih slojev. Zastopniki delavcev in delojemalcev na splošno niso prikrili svojega zadovoljstva spričo tega zanimanja, ki je bilo zanje nekaj povsem novega, kajti demokratske oblasti prejšnjega režima niso doslej nikdar tako neposredno in zaupno posvetile svoje pozornosti do delavcev. Eksc. Grazioli so zato izrazili svojo iskreno hvaležnost.

Sestanka so se udeležili korporacijski nadzornik dr. Masera, glavni računovodja Castellani strokovnjak pri Zvezi delavcev Dal Pra in strokovnjak pri posameznih odsekih. S predsednikom dr. Alujevičem je bil tudi ves odbor Pokrajinske delavske zveze.

Tovariš Cinzio Dal Pra je najprej predstavil Visokemu komisarju odbor Pokrajinske zveze delavcev, v katerem so štiri predsedniki pokrajinskih sekcij: industrije, trgovine, poljedelstva ter kredita in zavarovanja, poleg 25 predsednikov pokrajinskih sindikatov. Potem ko je izrazil zdane in hvaležne pozdrave Visokemu komisarju za njegovo stalno in dobrohotno skrb za organizacijo, ki je povsem v skladu s fašističnim sindikalnim redom, je obrazložil doslej izvršeno delo, ki ga predstavljajo 34 kolektivnih pogodb, ustanovitve 23 pokrajinskih sindikatov in 17 občinskih sindikatov, nadalje 270 članov vodilnih sindikalnih odborov in 4.200 organiziranih članov. Govorec o številu članov je dejal:

4200 organiziranih članov ni mnogo, ako pomislimo, da predstavlja zveza približno 50.000 delavcev, izmed katerih je 25.476 članjenh pri zavarovalnih lokalnih ustanovah, vendar pa tudi to ni malo, ako se upošteva politično-vojaški položaj v pokrajini, izključitev poljedelskih delavcev od koristi socialnega zavarovanja na področju nesreč in obveznega zavarovanja, še bolj pa, ako se upošteva dejstvo, da so bili ti uspehi doseženi brez organizacijskega ključa nameščenja, ki je še vedno povezano s socialnim in gospodarskim delovanjem izven sindikata pri Borzi dela.

Ko je obrazložil svoje stališče o navedenih vprašanjih, se je dotaknil nekaterih vprašanj posebne važnosti za organizacijo pokrajinskih delavcev, ki jih bodo proučile in tudi rešile pristojne oblasti, kolikor bo mogoče, med njimi zlasti vprašanje morebitnega razširjenja zavarovanja in podporne akcije na to kategorijo. Ko je prešel nato na ostale odseke organizacije pod njegovim nadzorstvom, je strokovnjak, dejal:

V drugih odsekih pa uspehi, ki so bili doseženi in zanjama delavcem s sklenitvijo kolektivnih pogodb dovolj zgovorno dokazuje uspešno delovanje sindikalnih organizacij, ki ste jih Vi hoteli in podprli njih razvoj v korist slovenskih delojemalcev. Tako je bilo mogoče zagotoviti številnim kategorijam delojemalcev ne le pravične mezd, temveč tudi ustanove tipičnega italijanskega sindikalnega značaja, kakor n. pr. počitnice in priznavalnice.

In vse to so koristili, ki jih je treba pripisati blagodejnemu socialnemu in civilizacijskemu vplivu italijanskega življenja na tej zemlji. Te koristi so jasne in vidne za vse delavce dobre volje, ki si hočejo s svojim delom zaslužiti svoje pošteno življenje. Pri tem ni važno, ako so se vedno tudi zaslepljeni, ki jih slepi žalostni in tragični blesk inozemskega zlata, kajti vse to se ni najmanj ne tiče slovenskih delavcev, ki so vpisani v naše sindikalne organizacije.

Sleheri: slovenski delavec ve, da bi se Italija lahko tudi ne zanimala za to, da bi na tej zemlji v korist slovenskega prebivalstva razvila svoj socialni red.

Zadržanje uporne manjšine, ki jo plačujejo sovražne sile, bi ji dale možnost in opravičilo pred vsem civiliziranim svetom, vendar pa Italija tega ni storila, in sicer, kakor mi vsi vemo, Ekscelesca, predvsem po zaslugi Vašega razumevanja. Slovenski delavci so vam za vse to iskreno hvaležni in vas prosijo, da izrazite Duceju, čigar zvesti tolače ste ti, njihovo globoko hvaležnost in izrazite globoko udanost, suverenosti nove in večje italijanske domovine.

Po tov. Dal Praju je podal poročilo predsednik Zveze dr. Branko Alujevič, ki je podal preizkusno razvoje te organizacije in njeno moč.

Izjavil je med drugim:

Sindikalno delovanje v pokrajini se razvija v prvi vrsti v obliki varovanja kolektivnih in individualnih interesov delavcev. V skladu z načeli delovne zakonodaje in Kraljevine in upoštevajoč meje starih zakonov, ki so še v veljavi, stremi to delovanje za tem, da se disciplinirajo kolektivni delovni odnosi ter se pri tem gospodarski interesi izražajo v pogodbah v skladu s potrebami in sposobnostmi pokrajinske proizvodnje.

Delo, ki ga je Zveza razvijala na tem področju, je bilo naslednje: V industrijski stroki je bilo 37 predlogov za sklenitev kolektivnih pogodb, zaključenih kolektivnih pogodb v celoti 20, glede plač pa 7, arbitražnih sodb 3; v poljedelski stroki so bili podani 3 predlogi za kolektivne pogodbe, pri čemer je bila zaključena 1 pogodba glede plač; v trgovinski stroki so bili podani 3 predlogi za kolektivne pogodbe, zaključeni pa 2 popolni pogodbi in 1 glede plač; v stroki kredita in zavarovanja so bili podani 3 predlogi o kolektivnih pogodbah in zaključene 3 pogodbe glede plač. V celoti je bilo torej sestavljenih 46 predlogov za sklenitev kolektivnih pogodb, zaključenih pa 22 popolnih kolektivnih pogodb in 12 pogodb glede plač. Arbitražne sodbe so bile 3.

Več kategorij ni discipliniranih s kolektivnimi pogodbami; zadevni predlogi niso bili sprejeti ali pa niso bili stavljeni predlogi. Nekateri predlogi bodo morali biti predloženi v revizijo zaradi prilagoditve dejanskemu položaju kakor tudi načelom o plačnem nedeljskem počitku in odškodnini v sorazmerju s službenimi leti.

Na tem področju je zveza vedno čutila zakonite interese delavcev, upoštevajoč vse-

kakor tudi predloge in pripombe nasprotni strani, kolikor so mogle jamčiti »mezde, ustrežajoče normalnim življenjskim potrebam, zmožnostim proizvodnje in delovnim storitvam« (Delovna listina, čl. XII). V želji, da bi se izenačili mezdni pogoji v različnih kategorijah, je Pokrajinska zveza delavcev skoraj vedno podpirala Pokrajinska zveza delodajalcev. Lahko celo upamo, da bodo odstranjeni poslednji ostanki nezadovoljstev in razrednih nasprotij. Pobuda Zveze se je pokazala tudi v pokrajinski zakonodaji. Sindikalni voditelji in funkcionarji so ponudili svoje sodelovanje za prilagoditev zakonov novim potrebam, pri čemer jih je vodila želja, da bi olajšali normaliziranje discipline dela, socialne pomoči itd.

Pri Zvezi in njenih sekcijah je nameščenih 30 nastaviteljev, h katerim je treba pršteti še 7 oseb za čiščenje pisarniških prostorov in zaščite palače. Osebnih izdatkov v letu 1942 so znašali 685.797,95 lir. Med letom je umrl en uradnik, dva uradnika pa sta odpovedala službeno pogodbo.

Javna knjižnica Zveze šteje 24.731 knjig. Leta 1942 je bilo izposojenih 94.774 knjig, sicer večina po večkrat. Število biteljev je doseglo 37.786 enot na 12.436 članov. Med čitatelji jih je 22.194 pripadalo delovnim slojem, in sicer na 6553 delavcev in uradnikov, ki so vpisani v knjižnico.

Delavska kuhinja, ki jo vodi Zveza v lastni režiji s posebno komisijo, je lani razdelila 131.536 obedov v skupni vrednosti 527.146,91 lir računajoč vsak obed povprečno po 4 lire. Pri kuhinji je nameščenih 17 oseb, katerih letne plače znašajo 96.977,80 lir. Finančni proračun Zveze brez delavske kuhinje se je v letu 1941 zaključil s prihodnjim izplačilom v znesku 176.900,14 lir, ki ga je treba v prvi vrsti pripisati stroškom za nakup zemljišča v Ljubljani (123.648 lir) in drugim izrednim stroškom (46.334,52 lir).

Leta 1942 so Zveza in njeni odseki dosegli prebritek 180.000 lir so lahko brez posojil in prodaje nepremičnin zadostili vsem svojim potrebam. Točni podatki za zadnje leto bodo objavljeni šele po vnovčenju prispevkov, ki jih pobirajo zavodi za bolezensko zavarovanje.

Sindikalni prispevki so obvezni in znašajo 0,5% za Zvezo in 0,2% za odseke in sindikate. Ti odstotki se računajo na osnovi zavarovanih mezd, ki so nižje od dejanskih mezd. Ob vstopu plačajo člani eno lito za izkaznico.

Delovanje Zveze je na vseh področjih ustrezalo potrebam današnjega položaja. Lahko rečemo, da smo storiili prav vse, da bi olajšali delovne pogoje in zboljšali gospodarski položaj ter ga prilagodili neprimerno težim okoliščinam.

Zaščita delavstva ni mogla doseči vseh zastavljenih ciljev, v prvi vrsti zaradi gospodarskih, socialnih in političnih okoliščin, ki so presegale možnosti in delovno področje organizacij.

Naše delo ni popolno. V marsikaterem pogledu smo celo daleč od samega začetka, vendar upamo, Ekscelesca, da bomo z Vašo pomočjo dosegli večino sindikalnih in gospodarskih namenov.

Za sedaj smatramo, da bi bili potrebni naslednji ukrepi: 1. da poglobimo organizacijo vseh kategorij, da bi mogli tako bolj poznati in varovati njihove interese; 2. da uredimo kolektivne odnose vseh kategorij, ki jih je mogoče sindikalno uvrstiti, in odstranimo neuravnovesenost med meznimi dajatvami in plačami ter življenjskimi pogoji; 3. da olajšamo normalizacijo gospodarskega življenja v pokrajini in omilimo omejitvene ukrepe, kar je že v teku; 4. da dosežemo izpolnitev socialnega zavarovanja, rodbinskih dokladov itd., zlasti napram kategorijam, ki tekoristi ne uživajo; 5. da upoštevamo prehranske potrebe ročnih delavcev in zaščitimo fizično nedotakljivost, ne da bi zmanjšali delovno sposobnost; 6. obnovimo ustanovo obratnih zaupnikov za neposredno zaščito delavstva in da damo sindikalnim organizacijam možnost, da poskrbe za imenovanje teh organov; 7. da nudimo odsekom vsu potrebno podporo za izvrševanje njihovega dela v smislu zadevnih poročil.

Ob zaključku svojega poročila se je dr. Alujevič v imenu delavcev Ljubljanske pokrajine zahvalil Visokemu komisarju za stalno blagohotno zanimanje, ki ga je vedno kazal do delovnih slojev.

Nato so prečitali svoja poročila predsedniki sekcije industrijskih delavcev, sekcije poljedelskih delavcev, sekcije trgovskih delavcev in sekcije kredita in zavarovanja. (Ta poročila bomo v izveščju objavili kasneje.)

Navedila Visokega komisarja

Visoki komisar je v svojem govoru najprej poudaril, da dokazuje vsebina poročila obsežnost in pomembnost izvršenega dela v okviru te sindikalne organizacije, kakor se je zahvalil in izrazil svoje zadovoljstvo strokovnjaku Zveze, strokovnjakom sekcij, predsedniku Zveze in vsem, ki so z njim sodelovali za utrditev sindikalizma v novi pokrajini.

Eksc. Grazioli se je v zvezi s tem spomnil s tovariškimi pozdravi prvega strokovnjaka Zveze, nacionalnega svetnika Valigiana, ki se sedaj bori v Rusiji, in tovariša Gennarija, Visoki Komisar je poudaril zadovoljstvo, ki ga čuti ob dejstvu, da je navezal neposredni stik z delavci, do katerih čuti režim posebno naklonjenost, ter je prikazal osebnost Duceja kot delavca in njegovo človeško in globoko razumevanje za vse, ki so potrebni podpore in ki so jim znane težave delavskega stanja.

Iz prečitanih poročil je mogel ugotoviti, da so izkušnje omogočile delavcem Ljubljanske pokrajine spoznati in ceniti v vsem obsegu fašistični korporacijski sistem. Navzile vsem težavam je mogoče podati obratno izvršeno delo, kar je razvidno posebno iz sorazmernosti majhnega dela arbitražnih sodišč v primeru z visokim številom sklenjenih pogodb. To dokazuje, da je obstojala v ureditvi odnosov delojemaljskih organizacij z delodajalskimi organizacijami polna ubranost.

Visoki komisar je nato odgovoril na nekatera opozorila poročevalcev o plačah in

poudaril svoje trdno stališče, da ne more povzročiti plač imeti nikakih ugodnih posledic, ako je posledica takšnega povzročanja povzročanje cen. Glede cen pa je opozoril na poslednje ukrepe, ki stremijo za tem, da se znižajo cene nučnih potrebščin in prilagodijo s cenami v ostalih italijanskih pokrajinah.

Govorec se nadalje o tem vprašanju je Visoki komisar opozoril na veliko važnost, ki jo ima na tem področju tudi ureditev cen, da pa te ni mogoče popolnoma izvesti, ako ne sodelujejo potrošniki sami, ki bi morali pomagati oblastem v njihovi borbi proti črni borzi. Poudarjač po novno, da ne gre za povzročanje mezd, temveč za znižanje cen življenjskih potrebščin, je dejal, da ne izključuje, da bi bilo treba nekatere plače revidirati, vendar gre le za izjeme, ki jih je treba urediti samo zaradi odprave preteklega neuravnovesenja.

Glede poljedelskega zavarovanja in rodbinskih dokladov za to kategorijo je Eksc. Grazioli obrazložil navzočim sedanje težave in napore, ki stremijo za tem, da bi se tudi tej zaslužni kategoriji delavstva dala priznanja, ki se tako upravičeno žele, da bi prišla na enako raven s poljedelsko kategorijo ostalih italijanskih pokrajin.

Visoki komisar se je nato dotaknil še zanimivega predmeta kuhinje v podjetjih, ki jih bo osebno vedno podpiral, da bi čim bolj ustrezale potrebam delavcev, ne da bi se zaradi tega kršil duh določb na področju prehrane, pri čemer bo pazil, da bo tudi na tem področju dosežena raven ostalih italijanskih industrijskih središč.

Ko se je Eksc. Grazioli dotaknil poročila dr. Alujeviča in posameznih važnih odstavkov iz tega poročila, je izrazil svoje zadovoljstvo zlasti nad delovanjem knjižnice, ki dokazuje zanimanje delavcev za duhovna dela, in je sporočil predsedniku, da je za nakup knjig določil znesek 10.000 lir.

Prehajajoč na ostala poročila se je dotaknil tudi poročila trgovske sekcije in priporočil, naj bi se pristojni organi Zveze sporazumeli z oblastmi, da bi nastavljen izredni stroški podjetij, ki se zatvorijo iz razlogov javne varnosti, še nadalje v redu prejemali svoje plače.

Sključujoč se na nekatere predloge na področju podpornega delovanja organizacije industrijskega delavstva je Visoki Komisar opozoril na obsežnost podporne organizacije v novi pokrajini, ki deluje po enotni zamisli in odgovarja vsem potrebam, vendar se izogiblje zapravljanju in krivicam, ki bi sicer spričo velikega števila slabo organiziranih podpornih ustanov nujno nastale z vsemi posledicami.

Eksc. Grazioli se je nato dotaknil položaja v pokrajini in opozoril da omejitvenih ukrepov niso oblasti odredile z namenom, da bi omejile svobodo prebivalstva brez pravega vzroka, temveč jih je zaključilo prebivalstvo samo ali del tega prebivalstva. Dejstvo je, da v prvem času zasedbe takšnih ukrepov ni bilo in so bili podvzeti šele kasneje, ko so jih zahtevala zločinska dejanja. Omenjač omejitvenih ukrepov nekaterih omejitev, ki jih sedaj oblasti upoštevajo, pa še ona, ki se sedaj proučujejo, je Eksc. Grazioli opozoril navzoče za željo, naj bi to sporočili vsemu delavstvu, da bo prebivalstvo doživelo novo in hujska razočaranja, ako bo te nove ukrepe zmotno tolmáčilo kot izraz slabosti.

Potrebno je, da si prebivalstvo zabije v glavo, da bo reakcija na sleherni zločinski dejanje ali protizakonito dejanje tem močnejša, vedno močnejša. Omenil je najnovejši zločin komunističnih tolovajev proti nedolžni osebi in ustrelelve 6 komunistov kot posledico tega dejanja, kakor je odločno poudaril, da bodo vsaki nov zločin plačali voditelji, ki so v rokah oblasti. Le, kdor se dostojno obnaša in s svojim mirnim delom doprinese k blaginji pokrajine, lahko računa na podporo oblasti, kdor pa dela zlo, bo ostro plačal škodo, ki jo povzroča skupnosti.

Sključujoč se zopet na prečitana poročila je Visoki Komisar podal odobru Zveze svoje smernice za delo v bodoče in kó je naprosil navzoče, naj sporoče svoje pozdrave in svoja voščila članom, se je spomnil padlih delavcev, ki so postali žrtve komunističnega sovražstva. Zbor je te spominske besede poslušal stoje.

Sestanek se je zaključil s pozdravom Kralju in Duceju.

Dodatne živilske nakaznice za delavce

Ljubljanski mestni preskrbovalni urad opozarja delodajalce v Ljubljanski občini, da morajo prijavljati za mesec februar in nadalje do 5. vsakega meseca pri težkih in najtežjih delih zaposlene delavce preskrbovalnemu uradu tistega kraja, kjer delavci dobivajo navadne živilske nakaznice. Samo o pravem času naznanjeni delavci bodo lahko dobili celo dodatno nakaznico, medtem ko bodo pozneje (do 20. v mesecu) prijavitelji delavci dobili samo odrezke dodatne nakaznice od dneva prijave dalje.

Obrazce za prijavo je založil Prevod ter jih delodajalci lahko dobe pri pristojnem preskrbovalnem uradu po 2 L. Vse tri obrazce naj delodajalci izpolnijo natančno tako, kakor zahtevajo navodila na obrazcu, podpisajo pa naj ob vložitvi prijave samo obrazca, označenega s I in II, a obrazec s III naj pridržiše šele tedaj, ko bodo dobljene nakaznice izročili delavcem. V obrazcu III naj delodajalci zapisajo v za to določene rubrike številke delavčevih navadnih živilskih nakaznic in številke dodatnih nakaznic. Te obrazce morajo delodajalci vrniti uradu takoj po razdelitvi nakaznic.

Delodajalce tudi opozarjamo, naj v prijavi navedejo natančne podatke, posebno natančno naj pa oziščijo stancvanje, da se s tem izognejo nepotrebnim reklamacijam in zamudi časa.

Razpored razdelitve dodatnih nakaznic za mesec februar bo o pravem času objavljen v časnikih.

Obenem obveščamo delodajalce, ki zaposlujejo delavce, katerih bivališče je v drugih občinah, da bodo dobili dodatne nakaznice tudi za te delavce pri Ljubljanskem mestnem preskrbovalnem uradu, pač pa morajo prijavo za te delavce vložiti pri pristojni občini, torej pri oni, kjer delavci dobivajo svoje navadne živilske nakaznice.

Bojat ribolov na Danskem

Danski statistični urad poroča, da so imeli danski ribiči lani izredno srečo. Nalovili so okrog 160 milijonov kg rib v vrednosti 135.000.000 kron. Predlanskim so nalovili 144.000.000 kg v vrednosti 108 milijonov kron. Lani so bile cene rib povprečno za 25 odstotkov večje kakor predlanskim.

Visoki komisar sprejel odbor Združenja javnih nameščencev

Ljubljana, 30. januarja
Predčerašnjim dopoldne je Visoki Komisar v navzočnosti strokovnjaka dr. Ficaventa sprejel v vladni palači predsednika in odbor Pokrajinskega združenja javnih uslužbencev Ljubljanske pokrajine.

Po kratkih pozdravnih besedah strokovnjaka je predsednik združenja dr. Hubad pozdravil Visokega Komisarja v imenu članov združenja in se mu prisrčno zahvalil za dobrohotno proučevanje raznih vprašanj, ki zanimajo državne uslužbence in nameščence javnih ustanov pokrajine.

Nato je podal poročilo o delovanju združenja od njegove ustanovitve do danes in poudaril, da se je v novem združenju javnih nastaviteljev Ljubljanske pokrajine združilo nič manj kakor 24 društev in da šteje 5.176 članov.

Dr. Hubad je nato opozoril na posebno ugodno postopanje vlade z državnimi funkcionarji in nastavljenici javnih ustanov nove pokrajine, kakor je prikazal upravni položaj in nekatera vprašanja, ki se tičejo upokoencev, ter gospodarsko postopanje

z družinami onih funkcionarjev, ki so jih zadel policijski ukrep. Končno je tolmáčil živo voljo po lojalnem sodelovanju, ki preveva vse člane združenja, ki hočejo z dejanji dokazati svojo hvaležnost Italiji.

Nato je spregovoril Eksc. Grazioli, ki je podal v glavnih obrisih prikaz gospodarskega značaja v pokrajini od dneva naše zasedbe do danes in poudaril zlasti prizadevanje oblasti in ukrepe, da bi nastalo pošteno ravnanje med plačami in življenjskimi pogoji, pri čemer so se oblasti posebno trudile, da se ne bi neupravičeno dvignile cene najbolj nučnih potrebščin. Nadalje je sporočil, da je vprašanje upokoencev predloženo v proučitev posebnim oblastem.

Visoki komisar je izrazil svoje prepričanje, da bodo člani združenja javnih nameščencev pokazali voljo za sodelovanje, in je pri tem poudaril, da bodo ukrepi oblasti odvisni od lojalnega zadržanja slovenskega prebivalstva.

Nato je izročil predsedniku znesek 20.000 lir za podporo posebno potrebnim članom.

Ljubljanski mestni proračun

Kakor smo že v včerajšnji številki kratko poročali, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino z odlokom z dne 18. t. m. odobril proračun Ljubljanske občine. Odlok je skupaj s pravilnikom za izvrševanje proračuna ljubljanske občine. Odlok je skupaj s pravilnikom za izvrševanje proračuna objavljen v posebni številki »Službenega lista« z dne 27. t. m. (št. 8 a).

Proračun mestne administracije kakor tudi mestnih gospodarskih ustanov in specialnih fondov je odobren v višini 82,75 milijona lir, to je za tri četrta milijona lir manj, nego je bil prvotno predlagan. Proračun mestne administracije predvideva 42,96 milijona lir izdatkov in prav toliko dohodkov, proračun mestnih podjetij 35,73 milijona lir izdatkov in prav toliko dohodkov, medtem ko znaša proračun specialnih fondov 4,07 milijona lir izdatkov in dohodkov.

Ukinjenje občinskih trošarin na najvažnejše življenjske potrebščine

Kakor smo že pred tedni poročali, je v Visoki komisar v zvezi z ukinjenjem luksuznega davka in reformo davka na poslovni promet odredil tudi revizijo občinskih trošarin v Ljubljani z namenom, da se zmanjša obremenitev potrošnega blaga v korist najbogatijih slojev prebivalstva in potrošnikov, ki morajo računati z vsako lito. Tako se bo trošarinski režim v Ljubljani postopno prilagoden režimu v ostali Kraljevini, in kjer je že uveljavljeno načelo, da je treba čim bolj olajšati življenjske pogoje širokemu sloju prebivalstva. Id ima za življenje omejena sredstva. Iz objavljene nove tarife za mestno trošarino je razvidno, da so bile črtane številne trošarinske postavke za predmete, ki predstavljajo najnujnejše vsakdanje življenjske potrebščine. Druge postavke pa so bile deloma znižane.

Predvsem je črtana postavka 17. trošarinske tarife. Po črtanju te postavke se v bodoče ne bo plačevala nobena trošarina na poljske pridelke in povrtnine (na krompir, zelje, repo in druge poljske pridelke, fižol, grah, kisto zelje, kisto repo, vloženo in konzervirano zelenjavo, zrodno zel'enjavo, vse vrste žita, krmilne moke, sadno drevje, seno slamo itd.). Prav tako je črtana postavka 17., tako da se odslej ne bo plačevala trošarina na razne vrste moke, zdrob in kašo ter na testenine, kruh. Enako je črtana postavka 19., tako da se ne bo plačevala trošarina na riž in rižovo moko. V postavki 25. je črtana občinska trošarina na sveže mleko. Prav tako se ne bo pobirala občinska trošarina na hrva (postavka 30) in na premog (postavka 32); ostane le še trošarina na koks in tekoča goriva. Črtana je postavka 29., ki se nanaša na cvetlice, grmičevje, na domače z'rimbe, na cvetlične sadilke itd. Glede pobiranja trošarin na živino je smernen način pobiranja trošarin. Na glavno živino in prašiče se je doslej pobirala trošarina v višini 2 odstotkov vrednosti, odslej pa se plačuje trošarina z določenim zneskom, in znaša trošarina za glavno živino nad 450 kg teže 60 lir od glave, za glavno živino od 100 do 450 kg žive teže 40 lir, za teleta 25 lir, za konje 30 lir, za odojke do 15 kg žive teže ali 12 kg zaklane teže 20 lir, za prašiče od 15 do 75 kg žive teže ali 12 do 75 kg zaklane teže 30 lir in za teletje prašiče 40 lir od glave. V postavki 15, ki se nanaša na sadije, je črtana trošarina na sveže domače sadije in na vse nežitne gozdne sadije, tako da se bo pobirala trošarina le še na žitne gozdne sadije in neopredelana zdravilna zelišča, na suho domače sadije (orehe, lešnike, rožice, rožičevo moko in mak), na sadne marmelade, kompote, rozine, orehova in lešnikova jedra, gorčice ter na suhe smokve, pri čemer se trošarina na suhe smokve, opremelene za nadrobno prodajo, zniža na 0,80 lire za kilogram. Končno je v postavki 20 črtana trošarina na jedlino olje vseh vrst, v postavki 22 pa je črtana občinska trošarina na sladkor za človeško prehrano.

Ukinjenje omenjenih trošarin bo prineslo nrebivalstvu razbremenitev na ta način, da se bo moralo blago, za katero je ukinjena trošarina pocieniti. To bo zlasti občutno pri poljskih pridelkih in povrtnini, kjer je n. pr. znašala trošarina za zgodnjo svežo zelenjavo od 1. novembra do 31. maja kar 0,40 lire in za konzervirano zelenjavo celo 2,50 lire na kilogram. Pri rižu je doslej znašala trošarina 0,30 lire, pri jedlinem olju 0,60 lire, pri soderu 0,25 do 1,20 lire, pri sladkorju 0,15 lire, pri mleku 0,08 lire za kilogram, pri premogu 4 lire na tono, pri drvah pa 3,50 lire na kubični meter itd.

Ostale mestne davščine.

Ker je z ukinjenjem važnih trošarin odvzet Ljubljanskemu proračunu znaten dohodek, je bilo treba ta dohodek vsaj deloma nadomestiti, in sicer na ta način, da ne bodo na drugi strani znova obremenjeni siromasnejši sloji prebivalstva in da bo izločen vpliv na cene blaga vsakdanje potrebe. Po pravilniku o izvrševanju proračuna ostane občinska določila na zemljorinjo in zgradinarstvo nespremenjena v višini 60%, na pridobitno, družbeni davek, rentino, davek krošnjarjev in zavaroval-

nih agentov ter uslužbenški davek pa se povzra na 100%.

Lestvica socialne občinske doklade na neposredne davke ostane nespremenjena. Tarifa občinske, tehnične se le nebiestveno spremeni in se postavlja pod I. in II. za tehtanje naloženih motornih vozil in voz na javnih tehničnih zvišja za 1 lito, razen pri neto teži do 500 kg, kjer znaša kakor doslej 2 liti. Za tehtanje praznih nenato-vorjenih vozil pa se pobira pristojbina 2 liri za voz in 5 lir za avtomobil. Tudi mestna tržnina ostane v glavnem nespremenjena, je pristojbina za stojnice, barake in lope se povzra do 5 kvadratnih metrov na 2 liri, do 10² na 3 lire in nad 10 m² na 4 lire.

Občinska vodovodna naklada ostane nespremenjena v višini 6,5% kosmate najemnine, pristojbina za porabljeno vodo v hišah, ki so oprešene plačevanja zgradarine, pa se povzra od 1,20 na 1,80 lire za kubični meter, za industrijske odjemalce pa pri letni porabi do 1000 m³ od 1 na 1,50 lire, pri letni porabi do 5000 m³ od 0,80 do 1,20 lire, do 1000 m³ od 0,60 na 0,90 lire in na 10.000 m³ od 0,40 na 0,60 lire. Gostščina ostane nespremenjena v višini 3,5% pri starih hišah in 2% pri hišah z davčno olajšavo. Tudi kanalska pristojbina ostane v dosedajni višini 3%. Pravilnik o pobiranju občinske napisne takse ostane v glavnem nespremenjen. Je tarifa je deloma spremenjena in znaša pri osnovni pridobitni, družbeni ali minimalnem davku do 200 lir 10 lir, do 300 lir 15 lir, do 500 lir 25 lir, do 1000 lir 50 lir, do 2000 lir 100 lir, do 3000 lir 150 lir, do 4000 lir 200 lir, do 5000 lir 250 lir, do 10.000 lir 600 lir, do 20.000 lir 1400 lir, do 30.000 lir 2100 lir, do 40.000 lir 2800 lir, do 50.000 lir 4000 lir in za vsakih nadaljnjih polnih 1000 lir davčne osnove še po 100 lir.

Občinska davščina na potrošno ostane nespremenjena, le da so te davščine v bodoče oprešene potrošnje do 5 lir (doslej do 3 lire). Prav tako ostanejo nespremenjene postavke občinske veselice davščine in razne občinske takse. Povzra se občinska taksa na pse in znaša za psa čuvaja 25 lir (doslej 4) in za vsakega drugega psa 100 lir (doslej 60).

Občinska taksa od prenosa nepremičnin se bo pobirala v nespremenjeni izmeri 2%. Deloma se spremeni uredba o občinski pristarkarini (o prirastku vrednosti nepremičnin). Ukinje se računanje z mnogokratniki. Razliko med pridobitno in od-tujilno vrednostjo (ceno) je zaradi ugotavljanja prirastka vrednosti upoštevati tako, da se vzamejo vse vrednosti in vsi zneski v tuzemski veljavni. Bivši jugoslovanski dinar je za čas do 19. IV. 1941 preračunati v lire po uradnem tečaju, ki ga je vsak mesec določilo finančno ministrstvo bivše kraljevine Jugoslavije zaradi pravilnega zaračunavanja takse. Ob prvem prenosu nepremičnine po pričetku veljavnosti se spremeni uredba velja za pridobitno ceno cena zadnjega prenosa. Če se je ta prenos izvršil pred 1. januarjem 1937, velja za

Neme priče ljubljanske preteklosti:

Krekov trg

Po Radicevih izsledkih, objavljenih v že spred navedeni knjižici, je bila sezidana hiša pred tedanjim mestnim obzidjem leta 1697. Jernej Worenz, njen prvi lastnik, jo je imel do leta 1728, ki si jo je priposrejeval Sebastijan Wallässs. Tri leta nato označujejo viri Gregorija in leta 1786 Nikolaja Zenkerja za hišna lastnika, a štirinajst let pozneje Zenkerjeve upnike. Nadalje je ugotovljeno, da je prešla hiša v last Andreja Goriupa (1802), šest let zatem Marije Haritzove, obdobje Goriupcev, Franca Židana (1810) Smrekarjev: Valentina in Jere (1826) Ivana (1843). Leta 1857 jo je kupil Ferdinand Kastner, a leta 1866 Jurij Auer, ki jo je prodal Ivanu Perdanu leta 1873. Po vsej priliki je v hiši že jako dolgo gostilna. V njenem vrtnem salonu so se shajali namreč baje že iz leta 1837 tako imenovani »Bolzenischützener« (strelci s puščicami), ki so prirejali sleherni leto kraljevske streljanje (Königsschiessen) iz leta 1853 je bil odlikovan njihov za leto dni izbrani kralj s prehajajočo verzičto. Ta je obstajala iz neodoljive lepe oblikovnih členkov: v njihovi sredi je bila zlata zvezda z medalijonom, imajočim na licih: plat obrazce prvga strelca v državi — cesarja Franca Jožeta I., na obratni pa zaznamo: da je osnovatelj verzičte Anton Czerny. Vsakokratni strelski kralj je dal volitvi v svoj na novo priključeni členek ime priimek in letnico — Hišna gostilna, nekoč najbolje poznana s imenom »Pri zvezdi« (»Zum Stern«), je zlasti zaslavljena pod dolgoletnim spretnim vodstvom Franca Ferlinza in njegove soproge Frančiške, rojene Perdanove. Za njima so gostilničarili v hiši zapovrstjo Peter Krusch, Peter Košak s soprogo Jostino (zdaj v Prešernovi ulici št. 52) in sedanji hišni gostilničar Alojzij Klemenčič. — V hiši se nahaja še slej ko prej trgovina, s karšno se je ukvarjal že pokojni Ivan Perdan. Zdaj jo ima gospod Bogomir M o t o h. — Za hišo je tudi prostoren in pripravljen hlev. Zato pristajajo že od nekdaj prav radi ne le kmetje, marveč vobče lastniki vprege iz krajev, bolj ali pa manj oddaljenih od Ljubljane, na hišnem dvorišču, kjer izroče živino in vozila v skrbne roke ter odidejo nato lagodno po mestu sprico različnih opravkov.

Poslojpe, ki je v njem sedež finančne direktorije Ljubljanske pokrajine, je dala sezidati leta 1837. Kranjska hranilnica delno za svoje uradne prostore, pretežno pa za stanovanja. Za nakup te obširne dvonadstropne hiše, ki ima v pritličju 28, a v nadstropjih po 30 oken in dva velika vhoda (na Poljanski cesti in Krekovem trgu) se je jela svoje dni živo zanimati vlada nekdanje Avstrije, ker je zelo nujno potrebovala primerne prostore za celokupno svoje denarno poslovanje v bivši vojvodini Kranjski. Ko je usvojil občni zbor Kranjske hranilnice dne 7. januarja 1878 predlog, ti-kač se hišne prodaje, na je prišlo do dokončnega pogajanja med hišno lastnico in državo, katero je povsem uspelo. Zato je bila sklenjena dne 28. marca 1880 kupna pogodba z določbo, da proda hranilnica svojo hišo z vrtom in pritliklami za sto dvajset tisoč goldinarjev, plačljivih v tridesetih celoletnih obrokih z dogovorjenim obrestovanjem, se ne v plačilo zapadlih obrokov vred, c. kr. erarju. Pogodbo, katero so podpisali za prodajalko-hranilnico njen predsednik Vincencij Semčig in njena ravnatelj Jožef Luckmann in Ignacij Seemann, a v imenu kupovalke — države finančni direktor Alojzij Christ in uradni ravnatelj Rihard Janeschitz, je potrdil že dva dni pozneje tedanji minister za finance na Dunaju, v čigar zastopstvu jo je podpisal neki Pretis. Popolnoma izpraznjeno poslojpe je prevzel erar v uporabo dne 1. oktobra 1880, odnosno tega dne so se vanj preselile že lahko številne pisarne finančne uprave, nameščene do takrat večidel v hiši št. 5 na sedanjem Vodnikovem trgu. V erarjevi posesti je ostala velika hiša do dne 3. oktobra 1929, ko je bila poodčtena s posebnim zakonom izprememba lastniškega naziva v državni sklad bivše kraljevine Jugoslavije.

Pod grajskim vznožjem je stalo osem do deset zidanih nizkih hišic, v katerih je bilo več obrtniških delavnic in tudi nekoliko bore slabih stanovanj. Hišice so uporabljale napoved, dokler jih ni dal magistrat v mesecu avgustu leta 1898 podreti. Bizovičanke, skrbneče za čiščenje perila precejšnjemu delu ljubljanskega prebivalstva. Na pridobitvenem svetu je zgrajeno delno tretje velike poslojpe na Krekovem trgu, to je Mestni dom. V njem je nameščene nekoliko uradov mestnega poglavarstva, imajo gasilci svoje prostore, zlasti shrambo gasilnega orodja, svojo pisarno in zasilno zdravniško sobo reševalna postaja in stanovanja nekaterih družin mestnih uslužbencev. Povrhu je v domu prav izredno slavnostno izročeno svojemu namenu — ob velikanski množici gasilcev iz domala vseh slovenskih krajev — dne 8. septembra 1899, tudi velika dvorana s posttranskimi prostori. Le-ta se je uporabljala v dolgi vrsti let za najrazličnejše prireditve in smotre, kakor za umetniške in mnoge druge razstave, zborovanja, shode in sestanke, predavanja, priložnostne akademije, veselice in zabave, gledališke predstave ne, le raznoterih diletantskih manjših krožkov in skupin, ampak tudi vrlega šentjakobskega gledališkega odra (ki mu je bil lahko znaten del meščanstva veliko sezón rez hvalčen za mnogostevilne krasne uprizoritve zabavnih in razvedrilnih iger), nadalje za redne letne vojaške nabore, prebiranje moških, zavezanih vojaški dolžnosti, med vojnimi leti 1914. do 1918., itd. itd.

V skrajnem desnem kotu trga, že na obronku Grada, je bila iz leta 1817 mestna ledenica za shranjevanje zaklanjih živali, sploh mesa, in to do 1. 1927., ko je jela obratovati v mestni klavnic in spodnjem koncu Poljske ceste moderna hladilnica. Na kraju takrat porušene ledenice je zdaj vhod v veliko zavetišče, izkopano v grajski koren, katero naj prihaja ljudstvu v neizmerno dobroto in korist ob morebitnih letalskih napadih.

Alojzij Potočnik

Vaše razvedrilo

naj bo »Dobra knjiga«

Pantelleria — italijanska Malta



Nabrežje otoka sestoji iz kamenin lave, kakor je sploh ves otok vulkanske tvorba z značilnimi ognjeniški žreli in v njih sredini z rodovitnimi dolinami lave. Vulkanološki in geološki posebnost otoka so toki iz obsidijanove lave, v svoji ostekleneli trdoti podobne lednikom ki so se naplajali drug na drugega. Poleg tega je na otoku doma pantelleriti, rudnina redke vrste. Ne manjka seveda vrčli vrelcev in toplih plinov. Vulkansko jezero »Bagno dell'Acqua« je kakor kiklopsko oko ugaslega vulkana.

Preden je svet spoznal strateški pomen otoka Pantellerije, je veljal ta košček zemlje za izvozni kraj velike pasme oslov, ki dosežejo skoraj velikost konja ter jih najrajši kupujejo za Sicilijo. Zemlja pa rodi lečo, rani krompir bombaž in kapro, dočim je ob nabrežju prav izdaten ribolov. Tudi vinogradi, nasadi oljk in smokev prispevajo h gospodarstvu otoka. Velik nedostatek Pantellerije je žal pomanjkanje studenčnice. Prebivalstvo je navezano na deževnico, dobro pitno vodo pa dovažajo s cisternskimi ladjami iz sicilijskih krajev. Vina, ki jih rodi pantellerijsko grozdje, rabijo za izdelovanje likerjev in marsale po španskem vzorcu. V vsem tem se kažejo že danes sledi rodne španske grandev Requesenas, ki so še ob začetku sedemdesetega stoletja nosili naslov pantellerijskih knezov.

Vojna in zima na vzhodu



Una pattuglia italiana di alpini munita di radio campale in servizio di perlustrazione sul fronte orientale — Patrola italijanskih alpincev s poljskim radiom na izvidih na vzhodni fronti

Nemški listi poročajo:

Zakaj je Stalin postavil vse svoje upanje na zimsko ofenzivo, je jasno: sovjetski vojak, ki je s svojimi življenjskimi navadami zračen z zemljo in kljmo, je bil že od vsega začetka izvečan za zimsko vojno. Nemci pa se morajo, ker niso vajeni toplega mraza in snega, na to čim bolj pripraviti. Lahko se reče, da je celo nemški kmet v neki določeni meri v zadnjih 70 letih postal tuji zimi. Leta 1875 je kmečki fant pri 25 stopinjah mraza še 6 do 7 ur brez suknje pešal proti mestu. Danes se namesto njega vozi dobro oblečen možič s vlakom ali zakurjenim avtobusom ter opravi v dobri uri isto pot. Razširjenost mestnih naselij, nova prometna sredstva in vse udobnosti, ki jih prinaša civilizacija, so tudi v nemškem ljudstvu spremenile razmerje do zime.

V zimi na vzhodu dajeta vojni pehote poseben zgled mraz, ki doseže 50 stopinj in sneg, ki zapade višje od moža. Kdor mora tam korakati v skornjih iz usnja, mu brez-pojno zmrznejo noge. Komur pokuša v bitki samo en prst iz rokavice je takisto v nevarnosti, da mu zmrzne. V vetru pa je mogoče s ščemečimi očmi komaj gledati. Če prebije človek dva dni na prostem umre. Mraz učinkuje na človeka s takimi posledicami, da volja za ohranitev samega sebe skoraj popolnoma zamre. Mraz sili grenadirje, se predstražnike vojske, da se umikajo s prostega zraka v varna bivališča, kjer si šele morejo ustvariti umetne zaklone, ki jih ščitijo pred neumljeno železno točo, metalci plamenov in pred sovražnimi bombami. Zmrzla zemlja ne dovoljuje brzega napravljanja kritij poljskih položajev in maskiranih bunkerjev. Drobec granat ter pehotni izstrelki dosega jo v teh okoliščinah tudi večji učinek.

Tudi orožje ne deluje brezhibno, kajti znano je, da zaradi nizke temperature zamrznejo olje in maslo. Baterije radijskih in brezžičnih aparatov izgube zaradi mraza svojo napetost in preprečujejo sporazumevanje na prostem. Vozila, potrebna za oskrbo vojske in bolnikov, rinejo le z muko dalje. Pri najmanjši nepozornosti zmrznejo baterije, naprave za olje in elektriko pa popakajo. Mraz napravi hrano neužitno in celo kruh je treba pred jedjo skrbno otajati. Mraz daje silni vojak, da spravljajo konje in vozila na prostori, ki so že tako sami ob sebi nevarni. S tem so izpostavljeni sovražnikovim napadom.

Sifeg ovira sleherni gibanje. V zaledju so na razpolago motorni plugi, delovni oddelki, kolone ujetnikov in civilistov, ki kidajo sneg. V vojnem področju odpadejo vsi ti pripomočki in pomagali. Težko je priti po zasneženi cesti z vozilom od vasi do vasi. Konji, ki so zbitani in izčrpani, da se vse kadi od njih, ne morejo na koncu vleči niti voza. Še nevarnejši postaja sneg za gibanje grenadirjev v najsprednejših položajih. Napad na snežšču, ki se razteza 200 m daleč zahteva od vojakov, da se pogreznijo v sneg do prsi. Na ta način prispe skupina vsa zasopla in izmučena na cilj. V obrambi je težko približevati sovražnim oklepnikom, zelo mučno je tudi dovažanje rezerv, ki postane čisto celo nemogoče. Zveze, ki poslujejo poleti zanesljivo in urno, pozimi odpadejo. Izvidniki morajo hoditi peš in celo jezdeci so navezani na očene poti ter porabijo za potovanje mnogo časa.

Vojska izvršuje dejanja, ki si jih ni mogoče predstavljati. Prvotno se obrambi, v napadu se mora včasih muditi delj, kakor je bilo predvideno v mrazu, s katerim tudi mogoče ni računati. S snegom ustvarja postojanke kot kritja proti sovražniku, gradi lesene bunkerje in jih kuni s pečmi, ki so

Fašistična revolucija je izgrala Pantellerijo iz pozabe ter jo obudila k življenju.

Poprej je pristajala na otoku v rednem prometu samo prevozna ladja iz Trapanija; to je bila edina zveza s Sicilijo, to pa je bil tudi edini stik Pantellerije s svetom. Na otoku so svojčas uredili kolonijo za kaznjence, ki so jih zaposlovali pri delih na otoku ter pri javnih delih. Tako so kaznjenci bistveno pripomogli h gospodarskemu izboljšanju in povzdigi Pantellerije. Fašistična vlada je, kakor rečeno, o pravem času spoznala strateške prednosti otoka, ki so tudi v primerjavi s Malto vendarle ogromne. Od začetka sedanje vojne se na Pantelleriji vročno dela. Danes vidimo, da ta dela niso bila zamaš, ker ima otok neprecenljiv pomen.

Tudi Lampedusa s svojim praktičnim naravnim pristaniščem je v sedanji stopnji borbe za Sredozemsko morje zelo pomembna.

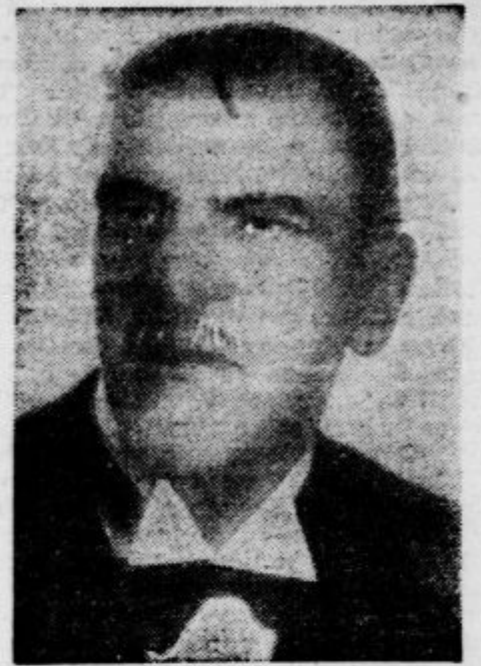
Ta otočje je v sosedstvu celinske Lampeduse, ki je po svoji zunanji obliki — 40 metrov visoki ravni skali — aliti nosilci letal. Lampedusa ima komaj 5000 prebivalcev, ki morajo vztrajati v suhih podnebnih razmerah. Zaradi pčilega rastljinstva se morajo preživljati z lovom na sardele in z iskanjem spužv. Najvišja točka na otoku je 135 metrov visoki hrib Albero del Sole.

Še manjši od Pantellerije in Lampeduse je otočje Linosa, ki ima samo 1000 prebivalcev. Tudi ta otočje ima nabrežje iz lave ter se jedva dviga nad morsko gladino. Njegovo površino tvori nekaj vulkanskih žrel in vulkanski piramid, od katerih je najvišja Monce Volcano, ki sega 195 metrov nad morjem. Linosa ima samo 12 štirjaskih kilometrov površine ter je gospodarsko neprimerno manj pomembna kakor strateško. Ljudje živijo v eni sami vasi in se preživljajo z izdatnim ribolovom.

Pantellerija je po takem s svojima sosedama res prava italijanska Malta in se da v vojaškem pogledu primerjati z otokom Perlimom, ki obkrožuje otočje pri Bah el Mandul od 'zhodu iz Rdečega morja. Angleži so vedno naglašali važnost Perlima, ki ga je v zadnjem desetletju močno utrjujejo in izgrajujejo. V Italiji bi bila Pantellerija še danes neznana, da je ni odkril Fašizem in iz nje napravil močno zaporno trdnjavo, ki ima velik pomen za dovoz pa tudi za zračno oporošce osnih sil. Lahko se reče, da je Pantellerija pravzaprav zapora med Evropo in Afriko. V prvi vrsti spada k prednji straži evropske trdnjave in je silno pomemben člen v vencu otokov med italijanskim nabrežjem ter med celino Sredozemskega morja. Ta veriga se prične z Rodom ter drži preko ... polkrogu dalje do Korzike.

Emanuel Josin praznuje osemdesetletnico

Gospod Emanuel Josin, ki praznuje danes 80letnico rojstva, je v Ljubljani tako splošno znan, da nam ga pač ni treba predstavljati s podrobnim opisom. Poleg tega pa smo v preteklem poletju imeli ponovno priložnost, da smo gospoda Josina seznanili s širokim krogom naših čitateljev. Ob koncu lanskega šolskega leta nam je gospod Josin kot poslednji še živi matu-



rant izpred 60 let opisal življenje na nekdanji ljubljanski realci. Potem pa so se od 1. avgusta dalje tja v jesen vrstili njegovi zanimivi spomini na staro Ljubljano, ki so bili deležni zaslužene pozornosti. Marsikateri drobec, ki ga je gospod Josin s svojim izredno bistrim spominom rešil pozabe, bo v bodočnosti zanesljivo poslužil ljubljanskemu političnemu ali kulturnemu zgodovinarju. To pa še ni vse. Gospod Josin je ob visoki obletnici deležen čvrstega zdravja in še nadalje priložnost po persu. Izročil je našemu uredništvu novo zbirko svojih spominov na nekdanje Ljubljane v javnem in zasebnem življenju. Visoki življenjski praznik Emanuel Josin bo torej najlepše počaščen s tem, da bomo v »Jutru« v kratkem nadaljevali njegove zanimive spomine.

Naš slavjenec, čigar skromnost in ljubeznivost razodevata njegovi zvesti spremljevalci pipica in palica, je sin banatskega rojaka, krojaškega mojstra, ki se je priselil v Ljubljano in se poročil z ljubljanko. Po maturi na realci se je odločil izprva za učiteljski poklic, kmalu pa je prestopil v službo pri finančni direktoriji, kjer je nekaj let po prevaru stopil v pokoj kot blagajniški ravnatelj. Kot skrben družinski oče, dedek in pradedek je dajal tople ljubezni svojim dragim, prav tako ga spoustuje sleherni ljubljane. Gospod Emanuel Josin pač ni nikdar imel in nima nobenega sovražnika. Kjer je bilo njegovo skrbno in vestno sodelovanje potrebno, povsod je voljno pomagal in še pomaga. Posebej naj navedemo, da je že 35 let funkcionar prekoristnega društva za otroško varstvo in za mladinsko skrbstvo, 20 let pa funkcionar Dečjega doma. Že samo ti dejstva sta vredni priznanja, saj takih neobčičnih socialnih delavcev ni nikoli v izobilju. Ob svojem visokem življenjskem prazniku naj g. Josin ve, da ima obilo spoštovalcev, ki cenijo njegovo tiho, a za pomost otrokom prekoristno delo. Še na mnogo leta!

MODA IN DOM

Iz stare večerne obleke

Večerna obleka takorekott ni več sodobna. Ne potrebujemo je v sedanji prilikah, zato pa nam pride prav svilaena popoldanska obleka,



ki jo lahko nosimo v gledališče, v kavarno in na koncerte. Iz stare večerne obleke pa si lahko napravimo silno ljubko popoldansko obleko z lahko nabranim kratkim krilom. Končasti izrez nove obleke obrobimo z lahkim čipkastim volanom, zaključimo pa z zametnim trkom, s katerim zavežemo tudi manšete na rokavih.

Ali znate likati?

Preden je likalnik vroč, pregledno, če je vse v redu: posodica z vodo, tanka krpa za sorparjenje, obešalniki za obleko itd. Če likalnik ne drsi več gladko, si pripravimo tudi v plateno krpicco zavezan ostane nek sveže. Z vročim likalnikom potegnemo nekajkrat čezeni, ga dobro obrišemo in železna ploškov je spet brezhibno gladka. Najvažnejše pa je, da moramo vsako tkano drugič likati:

Umetno svilno likamo na narobe strani z zmerom vročim železom.

Čisto svilno zavijemo v krpo, ko smo jo oprale, in jo likamo še mokro; svetlo svilno na pravi strani, temno pa na narobe strani.

Surovo svilno likamo prav tako še vlažno. Bombaževinasto blago najprej docela posušimo, dobro navlažimo in likamo z zelo vročim likalnikom na pravi strani.

Platno najprej posušimo, dobro namočimo in likamo zelo vroče.

Čisto volno zavijemo v krpo, ko smo jo prale, in jo potem likamo še vlažno s pomočjo tanke krpe. Flanelo pa nekoliko bolj posušimo, preden jo likamo.

Celulozno volno likamo suho na narobe strani in z zmerom toplim likalnikom.

Moda si vsak dan izmisli kaj novega

V omari imamo staro obleko z močno obnošenim životom. Hitro ga odrežemo! Iz života napravimo široke naramnice, ki učinkujejo posebno ljubko, če jih na zunanem robu izvezemo s sulašem ali z volno v barvi obleke. Gum-



bi na hrbtu obleke in krila poudarjajo posebnost tega modela. Neledna skica nam predloži modno novost, ki prihaja iz Amerike. Gre za dvobarvno obleko, ki jo nazivajo »harlekinska« obleka in učinkuje posebno ljubko, če je spredaj iz svetlejšega blaga, zadaj pa iz temnega. Tudi iz dvh starih oblik je mogoče sestaviti to novost. Široke proge iz krzna niso le elegantne, temveč jih tudi lahko s pridom uporabimo, da zakrijejo oguljena mesta na plašču. Na naši risbi vidite plašč, ki mu obnošeni sprednji poli zakrivata dve široki krzni progi.

Kako ravnamo s porcelanom

Porcelanaste vaze, ki so obdržale slab duh po razkrajajočih se cvetlicah, očistimo tako, da jih napolnimo z mešanico kisa in ljubljanske soli.

Kronika

Sprejem prefektov pri Duceju. Duce je prijel v petek 29. januarja prefekte iz Ljubljane, Torina, Genova, Napolija in Palermo.

Duce je prejel v dar konja. Član nemškega poslanstva v Rimu Otto v. Bismarck je v odsotnosti nemškega poslanika v Rimu v. Mackensena izročil Duceju zrebca s slovite hannoverske zrebčarne. Zrebca je Duceju poklonil hannoverski župan.

Savojško odlikovanje za dva admirala. Admirala Pietro Barone in Vittorio Turca bila odlikovana s savojским križem. Admirala Barone se je narodil leta 1831, v Polici ter je bil divizijski admiral od leta 1906. do junija 1941. Admirala Vittorio Turca rodil iz Livorne ter je divizijski admiral od leta 1935. Odlikovan je z dvema medaljama in dvema srebrnima kolajnama, poleg tega pa z vojaškim križcem.

Zlata kolajna za padlega junaka. V Torenzu di Cividale pri Udinu je bila te dni gnjiljiva svečanost. V prostorih ondoknega magistrata so se zbrali predstavniki oblasti, da počastijo spomin alpinca Severina Lese, ki je bil po smrti odlikovan z zlato kolajno. Odlikovanje je bilo izročeno pokojnikovim roditeljem. Ob tej priliki je imel patriarhistični nagovor zvezni tajnik, potem pa se je oglašil k besedi še prefekt, ki je poveljeval junaštvu alpincev divizije »Julia«. Vojaske odločile je na koncu izkazal čast pokojnikovemu spominu.

Smrt za domovino. Dne 30. oktobra lanskega leta je padel v Egiptu poročnik iz divizije »Folgore« Achille Mariconia, doktor prava, doma iz Milana. Dne 4. decembra pa je junaške smrti umrl na ladji pri izvrševanju svoje službe mornariški topničar Alfredo Radaeli.

Ob dvajsetletnici fašistične milice na dan 1. februarja bodo v vseh krajih Italije svečane službe božje, katerim bodo prisostvovali zvezni tajniki in fašistični hierarhi. Iz seznama, ki je izšel v Rimu, posemamo, da je prispevala milica v sedanji vojni ogromen delež za zmago. Padlo je 8.200 črnih srac, ranjenih je bilo 12.356, s savojским redcem je bilo odlikovanih 19, z zlato kolajno 75, s srebrno kolajno 1479, z bronasto kolajno 3112, s križcem za vojaške zasluge pa 4844 črnih srac.

Pogreb sinu senatorja Boriana. V Gorizi so te dni pokopali podporočnika Uga Boriana, sina armadnega generala in senatorja Boriana. Pokojnik je bil po polletni letalski poizvedbi ter je padel junaške smrti v izvrševanju svoje dolžnosti.

Ranjenci, poškodovani in novoporočenci v Vatikanu. V sredo 27. januarja je sv. Oče v vatikanskih prostorih sprejel nad 3.000 vernikov. Med njimi je bila skupina italijanskih vojakov, več ranjenec in poškodovancev, skupina pripadnikov hrvatske vojske, ki obiskujejo tečaj za policijsko službo v Rimu, ter večja skupina novoporočencev iz raznih italijanskih mest. Sv. Oče je podelil na koncu vernikom svoj blagoslov.

Nova beatifikacija. Iz Ferrare poročajo, da je bila proglašena za blaženo Clelia Nanetti ali nuna Maria Chiara. Nanetti je bila ubita v boksarskih uporih leta 1900. na Kitajskem, njeni starši pa so živel kot koloni na posestvu grofice Scudellari v Santi Marii Madaleni pri Occhiobellu di Rovigo.

Novi dopisni član Akademije znanosti in lepe umetnosti in Lucii. Prosvetni minister v Rimu je s posebnim dekretom imenoval nove dopisne člane Kraljeve Akademije znanosti in lepe umetnosti v Lucii. Med dopisniki je devet oseb, na prvem mestu Carlo del Croix, predsednik združenja vojnih invalidov.

Nov italijanski film. Nedavno je bil v Italiji izgotovljen nov film italijanske filmske igralke Alie Valli. Film se odlikuje s svojo odlično igravostjo ter nudi gledalcu mnogo zabave. Film je zrealiziral režiser Mario Mattoli, ki je angažiral za igralko Alide Vallijeve Carla Ninchia in ljubeznivega Campanina.

Naslednik pokojnega Heydricha. Na predlog načelnika SS odelkov Himmlerja je državni kancelar Hitler imenoval za naslednika Reinharda Heydricha kot poveljnika SS odelkov in generalnega namestnika nemške policije dr. Ernesta Kaltenbrunnerja, ki bo imel značaj policijskega šefa javne varnosti.

Maksu Ropotarju ob odprtem grobu

Komaj moremo verjeti, da Te danes spremljamo na zadnji poti, ko smo Te pred dobrim tednom se videli v naši sredi pri delu. Mlad si se moral posvetiti od življenja, ki si ga tako silno ljubil. Koliko upov si se imel, koliko lepih načrtov, ki bodo ostali neizpolnjeni!

Umetnik si bil, Maks, poet! Tvoje življenje je bilo poetizma in Tvoja duša kot nožen instrument, ki rahlo podrtava v blažih zvokih. Kako si ljubil cvetje, dreve, kako si prisluškval žuborenju potoka, žuborenju vtrav v gozdu. V se tako neznatni stvari si videl samo lepoto in Tvoj nemirni duh ni miroval prej, dokler nisi prišel na čopče in z voščo roko znova oživel na tlatni cvetlico, drevo, planino, ali pa si se odpravil za klavir in dal duška svojim drhtecim prstom. In kako premišljena in na praviem mestu je bila vsaka Tvoja beseda! Kako Te je bilo Tvoje duševno obzorje! Pa ni ni čuda. Menda ni bilo pisatelja in ne filozofa, katerih dela ne bi Ti prečitati!

Bil si junak! Dojga leta si se hrabro boril z zavratno boleznijo. Bil si prepričan, da z zmago, a uroca je hotela drugače. Počutil si miru, Ti pa tega nisi poznal. Ravno v tistem trenutku si bil, da bi bil živ. Nkdar nisi silil v esopredje in takal občeka, da bi si občutil življenje. Trnova je bila Tvoja življenjska pot. Komaj si se odločil rešiti biko, že Ti je ušla iz rok. Zbog Tvoje ljubi, ga tepe, pravi pregovor. Tudi Tebe je tepel. Ko pa je postala bolela prebuda, si omagal in Bog Te je vzel k sebi, da Te počaka za Tvojo neizmerno brezen do vsega lepega in dobrega.

Za spremstvu ob slovesu so Te obšipali s sončnimi žarki, mi pa smo Te obšipali s solčicami. Tiba žalost bo v naših srcih, ti vsaka lepa stvar nas bo spominjala na Te, ki si tako ljubil lepoto. Počivaj mirno, ljubi Maks!

Potisk.

IZ LJUBLJANE

Nov grob. V vsaki starosti 88 let je preminil g. Antn Planinšek. Zapušta hčerko in sina. K večnemu počitku bodo blagega pokojnika spremili v ponedeljek ob pol 15. z žal na pokopališče k Sv. Križu. Maša zadušnica se bo darovala v četrtki ob 7. v trnovski cerkvi. Naj v miru počiva! Svojcem izkazemo naše iskreno sožalje!

Velika razlika v temperaturi je spet nastopila od petka na soboto. Potem ko smo v petek zjutraj zabeležili -4° C mraza, je sonce začelo zgodaj ogrevati zemljo. Imeli smo res krassen dan, kakršni sicer v letošnji zimi niso redki, pač pa jih marsikdaj pogrešamo druga leta, saj je januar pri nas znan po svoji meglenosti. Ob topleni soncu se je živo srebro v petek čez dan dvignilo na 6,9° C. Konec je snega, kolikor ga je še ostalo po strehah in ulicah, in bilo je spet precej blata. Z nočjo pa je iznova nastopil mraz in smo davi zabeležili -6,2° C. Kakor živo srebro, niha tudi barometer, ki se ne more ustaliti. Sončnemu dnevu v petek je sledila mračna sobota.

Razdeljevanje marmelade. Prehranjevalni zavod obvešča potrošnike, naj dvignejo marmelado za mladino od 3. do 18. leta pri svojih trgovcih v smislu dne 22. decembra objavljenih navodil.

Poizvedovalnem oddelku I. R. K. Via Ariella 2-II (Gospodstvska cesta), soba 3, naj se javijo med uradnimi urami od 8. do 12. naslednji: Černe Andrejka, Intihar Josipina (svojci), Magdič Neža, Mihajlov Božo, Pogačnik Mira, Poje Anton, Skuk Marija, Žunac-Logar Zofija, ter svoji naslednjih internirancev: Kraljič Alojz (Peter, r. 1915), Kraljič Anton (Peter, r. 1914), Kraljič Jože (Peter, r. 1912), Oven Janez (Matija, r. 1896). Istotam, v sobi št. 1 naj se javijo odpošiljatelji paketov za naslednje internirance: Rupret Rudolf, Spreizer Ana in Zalar Matič.

Gostilničarji in kavarnarji v Ljubljani prejmejo nakaznico za sladkor za februar neposredno v pisarni Gostilničarske nabavljene zadruge (Puharjeva ulica), ne pa pri Mestnem prehranjevalnem uradu, in sicer v vrstnem redu kot jim je bil sporočen z okolišniškim odlokom 2. februarja dalje. Predsedstvo sindikata.

Sprtnemba omejitve porabe električnega toka. Zaradi poveljevalne zimske obtežitve je ljubljanska mestna elektrarna sredi decembra morala do preklica omejiti porabo električnega toka z naroličom vsem strankam, naj z motorji od 16.15 do 19. ure ne obratujejo in med tem časom nimajo priključenih kakršnih koli grelcev, rešojev ali kuhalnikov, električnih peči in štedilnikov. Zaradi daljšega dneva je pa sedaj ta omejitev skrajšana na čas od 17. do 19. ure. Z vsi reanostjo spet opominjamo vse odjemalce, naj med 17. in 19. uro nikakor ne obratujejo z motorji ter nimajo priključenih kakršnih koli grelcev ali rešojev, električnih peči in štedilnikov. Čim najbolj naj varčujejo z električnim tokom in vestno upoštevajo to narolič, ker bi Ljubljana drugače lahko ostala popolnoma brez elektrike. P. navljamo, da javni organi izvajanje tega naroliča strogo nadzorujejo ter bo vsak prestop kaznovan.

Književnici

MARI TAVČARJEVI

za svečnico na II. oddelku kirurgije v bolnišnici prisrčna godovna voščila. Prijatelji.

Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote od 20. ure do ponedeljka do 8. ure zjutraj mestni višji zdravstveni svetnik dr. Mis Franta, Poljanska c. 15/II.

Obširno p.d.porno društvo Vč bo imelo svoj redni občni zbor dne 31. I. 1943. ob 2. uri popoldne pri Ružičniku Avgustu na Viču.

Nameste zahvale daruje družina Kranjc-Ciuhla v spomin pokojne mame 200 lir za »Dom slepih«. Odobor se za plemeniti dar naskrenejšje zahvaljuje.

Nova umetnostna razstava v salonu Kos Jutri bo v salonu Kos v prehodu Nebotičnika otvorjena nova umetnostna razstava. To pot postaja postavila svoja dela na ogled slikarja Mitja Švelgel in Franc Klemenčič. Prvi bo razstavil 12 še nerazstavljenih del, od katerih sta dve letšnj, drugi pa 4 dela, tudi najnovejšega datuma. Mitja Švelgel je poslednji razstavil v salonu Kos februarja 1. 1941. Prep. pa je še postavil svoja dela na ogled v Jakopičevem paviljonu in v Zagrebu v salonu Ulrich. Razstava bo zanimiva in zasluži vso pozornost.

Zakaj se bojiš izpita? To je vprašanje, ki zanima stare in vzgojence, odkar paš omikano človeštvo pozna redno šolo. Marsikomu se ob tem vprašanju zbudi gorki spomini na šolsko dobo. Odgovor na to vprašanje pa najde v daljšem članku, ki ga tokrat prinese ponedeljsko »Jutro«. Ljubitelji prirode bodo imeli seveda tudi v tej številki lep delež. Dramatično je opisan zimski lov na gamsa. Nadalje spoznavamo življenje divjih gošč, ki prav ta čas večkrat lete čez naše kraje. O čudovitim morskim življenju nam govori članek, ki opisuje morski kloboček. Seveda prinese ponedeljsko »Jutro« tudi polistike in drugo zabavno branje ter najnovejša vojna in politična poročila. Posamezna številka stane 80 stotink, za kar imaš ves nedeljski večer dobro stivo.

Staršem dijakov sporočamo, da praviloma dnevno popoldne po polodni dijakke srednjih, meščanskih in ljudskih šol iz vseh predmetov (razlaga, izpraševanje, naloge). Za vsakega posameznika vodimo kontrolo po šolah. Važno za one, ki žele koncem leta polagati privatne ali razredne izpite! Vpisovanje dnevno od 8.—12. in od 14.—16. ure. K. Repetitorji, Mestni trg 17/I.

Za jutranji simfonični koncert naj nam bo dovoljeno pridobiti nekaj prajasnih besed k Rossinijevi uverturi Viljem Tell in Schubertovi Simfoniji. Rossini je v svoji uverturi predvsem mojstrsko naslikal vihar. Začetek predigre tvori monolog soločelista (prof. Sedlbauer), ki je spremljan od kvarteta čel, kar vse skupaj tvori značilno, znamenito barvo. Takoj po čilih se poraja v popolni tišini šest violon — piha, ji vtrta in že začne padati tudi prve deževne kapljice (flaute). Vetr postaja močnejši, v daljavi že grmi in vihar se z besno silo zaganja v dreve, ki se močno šibi (ves orkester v fortissimo). Vihar se polagoma utmaja in oddaljuje, nekajkrat zagrm in se zbliska iz daljave, nato pa zapoje ptiček, Pastir, ki je vedril pod drevesom, zapiska na piščali (oboa) svojo melodijo in v njo se vpleta slayček (flauta).

Ta čustva spada med najhujše točke in zahteva lep ton in veliko virtuoznost izvajalca. Nato zadonijo lovski rogovi in v barvitnem sijaju se zaključijo izredno slikovita skladba. Nekaka zagostitev na se vedno pokriva Schubertovo h-mol simfonijo. Muзикologi so mnogo pisali o njej, če je ta simfonija resnično nepopolna, ker ji manjka 3. stavek, ali pa je Schubert to delo tako zamislil. Možno je eno in drugo. Če verjamemo prvi domnevi, nas zanima vzrok, zakaj je odložil Schubert pero po dveh tako krasno zasnovanih stavkih. Življenjska razočaranja? Neuslišana ljubezen? Slutnja smrti? Če pa vzamemo, da tvoriča oba stavka simfonije zaključeno celoto, pa lahko pojmujemo to kot romantično antitezo dveh velikih kontrastirajočih pojmov: življenje, žalost, trpljenje — blaženost, sreča, mir. Oba stavka sta srčno občutena, pisana s krvjo in solzami v sreči in nesreči, ki globoko prevzmeta vsakega poslušalca. Poleg obeh navedenih del bomo slišali na jutrišnjem koncertu še 1. stavek Čajkovskega Koncerta za violino in orkester, Dvořakov Slovanski ples in Adamičev Scherzo. VII. simfonični koncert bo vodil dirigent Drago Mario Šijanec, ki se je z redko ljubezno in vneto ter veliko ambicijo posvetil uspešnemu razvoju letošnje simfonične sezone. Na razpolago je še nekaj vstopnic in knjižarni Glasbene Matice. Začetek koncerta bo točno ob pol 7. uri v veliki unioński dvorani.

Vodnikova družba v Ljubljani obvešča vse one člane, ki še nimajo letošnjih knjig, da je dala ponatisniti Vodnikovo prafiko za leto 1943. Po 10. februarju bo letošnji knjižni dar članom-zamudnikom na razpolago. Kdor se še do danes ni prijavil, naj takoj obnovi svoje članstvo. Prijave sprejemajo družbena pisarna, Puciničeva 5 (poslojpe Narodne tiskarne), Knjižarna Tiskovne zadruge, Selenburgova 3 in knjižarna Učiteljske tiskarne, Franciškanska ulica št. 8.

Jezikovni tečaji — italijanski, nemški, francoski itd. v središču mesta pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg št. 2, prične dne 6. februarja. Pouk popoldne, popoldne ali zvečer (po želji) v začetnem, nadaljevalnem in konverzacijskem oddelku. — Najnovejši in najuspešnejša učna metoda — diplomirani predavatelji. Vpisovanje in informacije dnevno od 19.

Instrukcije, Novi (preje Turjaški) trg 5/III. Diplomirani filozofi uspešno poučujejo in temeljito pripravljajo vsak dan dijakke vseh št. iz vseh predmetov za naslednji dan. Pouk je dve uri dnevno: popoldne od 9—11, popoldne od 15—17. Honor zelo zmieren. Priprava tudi za privatne izpite. Priglaševanje vsak dan od 9—11 in 15—17. Novi (Turjaški) trg 5/III. Instrukcije.

Naša domača narodna umetnost sodobnih spominskih lesenih izdelkov je v iz. l. žbi tvrdke Klein, Wolfova ulica. Občinstvu se ogled priporoča.

Učite se strojeplaje. Novi cno., dvo- in trimesečni tečaj prične 4. februarja. — Desetprstna učna metoda. Specijalna strojeplajna šola: največja moderna strojeplajna, raznovrstni stroji. — Učnina zmerna. — Psebnaj tečaj tudi za knjigovodstvo, stenografjo, jezike itd. Informacije, prijave dnevno. Zahtevajte nove slikane prospekte: Trgovsko učnišče — Christofor učni zavod, Ljubljana, Domobranska 15.

Pijte vsi Uran čaj! Mešanica je strokovnjaksko priznana iz najboljših aromatičnih in svežinskih domačih zelišč.

Vodstvo »Korepetitorji«. Mestni trg št. 17/I. sporoča, da se dne 1. februarja prične nadaljevalni tečaj italijanske od 14. do 15. ure. Vablamo, da se vpišete v naše tromesečne jezikovne tečaje, ki se vrše popoldne, popoldne ali zvečer. Izkoristite prosti čas z učenjem jezikov! Prijavljanje dnevno od 8—12 in od 14—16. — Korepetitorji, Mestni trg 17/I.

Kuharski in šivalni tečaj se zopet prične s 1. februarjem. Informacije v pisarni železničarske menze, Pražakova 19 (bivši »Ljubljanski dvor« — spodaj).

Elektronske gramofonske plošče so še vedno po 40 lir in se dobe v trgovini »Elektron«, prehod Nebotičnika.

Nesrečo. V četrtki in petek so v ljubljansko bolnišnico pripeljali petek nekaj ponesrečenec iz mesta in z dežele. Levo nogo si je zlomil pri padcu 17 letni radiotehnik Zvonimir Gradšek iz Zaloga. 12-letni sin delavca Stanko Zvoljnič z Brezovice pa si je pri padcu zlomil levoico. Z zlomljeno desno nogo so v bolnišnico pripeljali 9 letnega poselnikovega sina Jožeta Hočevarja iz Ambrusa. Z vrela juho se je oparila po nogah 39 letna žena delavca Leopolda Strahova iz Ljubljane. 50 letno poselstnico Ivano Jenkovo iz Zgornje šiške pa je konj udaril v glavo.

Iz Hrvatske

Za 50-letnico Göringovega rojstva je odpotoval v Berlin posebno hrvatsko odposlanstvo pod vodstvom generala Krena. S poslanikom dr. Budakom je general Kren izročil državnemu maršalu Poglavniku čestitke.

Nemci na Hrvatskem. Graški dnevnik poroča, da je po povratku Nemcev iz Bosne in jugozapadne Hrvatske v Rajh ostalo v mejah NDH še vedno 175.000 pripadnikov nemške manjšine.

Hrvatska legija pri Stalingradu. »Hrvatski narod« je v soboto objavil na uvođenem mestu dnevno zapoved, ki jo je izdal poveljnik hrvatske legije na vzhodnem bojišču polkovnik Viktor Pavičič ob priliki izročitve odlikovanja železnega trolista 2. stopnje po vrhovnem poveljniku generalnem polkovniku Paulusu. Dnevna zapoved se končuje z besedami: »Kdor bo zdaj vzdržal, ta bo zmagal. Zato bodite kakor ste bili doslej in ostanite za Poglavnika in za dom spremni!«

Zagorje v filmu. Oddelek za tujski promet v trgovinskem ministrtvu je izdelal načrt, po katerem bodo vse lepote hrvatske pokrajine posnete za film. Prvo je na vrsti Zagorje, kjer bodo posneli za filmski trak življenje v vinskih gorah in gozdovih, kakor tudi delo v rudnikih in industrijskih napravah. Naloga je poverjena predstojniku gori omenjenega oddelka dr. Zlatku Prebegu.

Banjaluski proračun je odobren. Finančno ministrtvo je odobrilo proračun banjaluske mestne občine, ki znaša 31.946.758 kun. Po poročilu »Hrvatskega naroda« niso uvedeni novi davki. V proračunu je predvidena tudi vsota 2.700.000 kun za izredne običajne uslužbenecv z državnimi.

Nemško šolstvo na Hrvatskem. Nemško šolstvo se je od obstoja NDH na Hrvatskem močno razmahnilo. Po časopisnih poročilih razpolaga nemška manjšina z učiteljskem v Osijeku, dvema višjima šo-

Opominjamo na koncert, ki bo v torek 2. februarja ob 18. v Frankiškanski dvorani. Nastopiti bodo tenorist Slavko Lukman, sopranistka Anka Aničeva in



prof. Ubald Justin pri klavirju. Na sporedu bodo: Verdi, Puccini, De Capua, Schubert, Cesarini, Lehar, Pavlič, Pregelj, Flajšman, Mayerber, Testi. Vstopnice se dobijo v predprodaji v trafiki Sever, Selenburgova ulica.

lana v Rumi in Osijeku, sedmimi glavnimi šolami v Zemunu, Novem Pazaru, Indijci, Vinkovci, Osijeku, Djakovu in Virovitici, kakor tudi z 247 ljudskimi in pomožnimi šolami. Po predvidenem načrtu bodo ustanovili še nekaj glavnih in strokovnih šol, trgovsko akademijo, kmetijsko šolo in vzgojevališče za otroške vrtarice.

Zagreb je dobil nemški vojaški dom. Kakor mnoga druga mesta na jugovzhodu, je dobila tudi hrvatska prestolnica nemški vojaški dom, ki je bil odprt v torek 26. t. m. Prostori obrtniške zbornice na Illici bodo prav dobro služili svojemu namenu. V Domu bodo čitalnica, jedilnica, igralnica in obsejna knjižnica, za katero je vojaško poveljstvo v Zagrebu zbralo že 1700 zvezkov.

Delavski kulturni teden bo priredil kulturni oddelek hrvatske delavske zveze v teku prihodnjega meseca. V okviru kulturnega tedna bodo vpriporili vrsto predstav v Velikem in Malem zagrebškem gledališču in dvorani Delavske zbornice in v radiu.

SPORT

XVIII. kolo tekm za točke

Dogodek dneva bo krajevni »derby« Torino-Juventus

Nobenemu moštvu ne bo lahko zaigrati že osemnajsto nedeljo zaporedoma v težki prvenstveni tekmi — tudi to nedeljo bodo vsa italijanska moštva nadaljevala svoj prvenstveni ples kakor ga zdaj brez odmore vrtijo že od 4. oktobra 1. l. — toda najbolj kočljiv bo ta dan za one enajstotice, ki so se dokopale na vrh tabele ali tik pod njega in je zdaj vsaka odločitev lahko usodna zanje. Sicer pa velja enako za udeležence, ki so obdržali svoje postojanke tam po sredini tabele, med katerimi pa za vse še ni odstranjena vsaka nevarnost, da bi jih kdo srečnejši odnesel niže ali sploh prenikzo.

V prvi skupini izbrancev bo najvažnejše srečanje — in to bo sploh glavno med vsemi osmimi današnje nedelje — med obema sosedama iz Torina, Torinom in Juventusom. Oba sta zdaj na enaki višini po točkah in kdor izmed njiju bo uspel to pot, bo imel dvojni dobiček, saj bo — če pojde vse po maslu — poskočil na prvo mesto v tabeli in obenem pustil drugega domačega rivala bržkone za letos sploh za seboj. Obe boljshi moštvi od torinskih, Ambrosiana in Livorno, morata to pot na tuja tla; Milani v vroči in nič kaj lahki Bergamo, Livorno pa na zavratno igrišče v okolici Genova na tekmo proti Liguri. Kdo ve, če se komu ne bo primerilo drugače kakor kažejo računi na papirju?

V drugi skupini bosta imela največ ravednežev Genova in Bologna, od katerih mora prva na preskušnjo v Benetke, Matosich — ta je bil pravi junak dneva zadnjega termina v krasno dobljeni partiji Lazio — in njegovi pa bodo doma poskusili srečo s to nesrečno Triestino. Kar tako na hitro bi vsak prisodil obe točki prvim dvem, toda žoga in sreča z njo sta okrogli in opoteči, živahna partija se obeta milanski publikli v dvoboju med Milanom in Romo in enako bi lahko rekli tudi za Lazio, pri katerem bo to pot gostovala zadnji zmagovita garnitura iz Barija. Dovolj je torej neznanak tudi pri tem ponovnem sestanku teh naših neznanih znanecv in glavnih italijanskih terenov, toda zdaj pomeni vsaka točka mnogo več kakor je bila vredna pred tremi meseci.

V podrobnem je nedeljski spored v diviziji A razdeljen na naslednjih osem parov:

V Vicenzi. Vicenza—Florentina (prva tekma se je končala s 4:2 za F.), v Milanu: Milano—Roma (1:1), v Benetkah: Venezia—Genova (5:1 za G.), v Torinu: Torino—Juventus (5:2 za T.), v Genovi: Liguria—Livorno (3:1 za Liv.), v Bergamu: Atalanta—Ambrosiana (1:0 za Amb.), v Rimu: Lazio—Bari (2:1 za B.) in v Bologni: Bologna—Triestina (0:0).

V diviziji B se to nedeljo začne povratni del tekmovalja. Cela vrsta dobrih moštev mora danes na gostovanja, med njimi vodilna Spezia, ki bo vrnila obisk v Pisi, dalje Modena, ki pojde v Alessandrio, potem Padova, ki jo pričakujejo daleč doli v Pescari ter tudi Napoli in Brescia, ki bosta angažirana v Sieni in Novari. Najnevarnejša zasledovalka najboljšega predstavnika iz te divizije Pro Patria bo doma sprejela Anconitano, kar vse pomeni, da bo ta ali oni izid lahko drugačen kakor bi radi prijatelji vsakega in bo morda jutri tudi tabela nekoliko drugačna kakor smo jo imeli pred seboj minul teden.

Današnjih deset parov je sestavljenih takole: Novara—Brescia, Pisa—Spezia, Pescara—Padova, Savona—Mater, Cremonese—Fandulla, Udinese—Palermo, Siena—Napoli, Pro Patria—Anconitano in Alessandria—Modena.

Prvi ljubljanski tiskar in njegova tiskarna

Prva knjiga je bila tiskana v Ljubljani že l. 1575, in sicer slovenska — Naš prvi tiskar je bil verjetno Slovenec

Čez dve leti bo minilo že 370 let od začetkov naše umetnosti v Ljubljani; tiskar je bila tiskana prva slovenska knjiga v našem mestu. Toda ne glede na publike letnice je zgodovina našega tiskarstva tako pomembna, da smo dolžni opozoriti na časa do časa tudi na njo, saj je ena izmed neovrgljivih prič bogate kulture in tradicije našega drugega mesta.

Kdo je bil naš prvi tiskar

Ime našega prvega tiskarja je dobro zapisano v zgodovini našega tiskarstva; tiskar je zapustil za seboj glede na začetek in razvoj tiskarstva mnogo dela, ki mu je ohranilo ime. Kljub temu so nekatere nejasnosti zaradi imena prvega ljubljanskega tiskarja. Kako se je v resnici pisal? Po nekaterih virih je njegovo pravo ime Janez Mandeljc. Zopet drugi zgodovinarji so pa pisali ime prvega ljubljanskega tiskarja Manlius ali Mannel, kar se je tiskar v resnici podpisoval. Vendar moramo vedeti, da so v tistih časih domači umetniki in obrtniki latinsko ali pomenjevali svoja imena, ki bi pač zvenela nenaravno v latinščini ali nemščini. Spoti o pravem imenu prvega ljubljanskega tiskarja ima večji pomen zaradi tega, ker ni povsem zanesljivo ugotovljeno, kje je bil Manlius doma. Domnevali so, da je bil iz Istrije, bolj verjetno se pa skoraj zdi, da je bil Kranjec, menda Gorenjec. Rodbina Manlius je izvirala iz Istrije, kakor trdi Kukuljevič, češ da je zasledil ime Jerneja Manliusa v Fumi. Zopet drugi so pa trdili, da je Mannel prišel z Viterberskega.

Prvi tiskar v Ljubljani že l. 1561.

Zdelo se je, da bo prva tiskarna v Ljubljani ustanovljena že l. 1561, ko je prišel v naše mesto tiskar August Friess iz Strassburga. Baje je nameraval ustanoviti tiskarno predvsem za cirilski in glagoljski tisk in pričakoval je podpore deželnih stanov. Morda bi do ustanovitve tiskarne prišlo že tedaj, ko bi se Friess ne spri s Trubarjem, ki je prišel v Ljubljano l. 1562. Nekateri so trdili, da je Janez Mandeljc prišel v Ljubljano s Trubarjem l. 1561 ali 1562 ter da je do leta 1575 tiskal le protestantske lepake in zabavljice, naperjene proti katolicizmu, kar se pa ne zdi verjetno. Dognano je, da l. 1562 ni prišel v Ljubljano s Trubarjem noben tiskar, temveč le knjigovoz Leonhard Stegman. Tako se je izkazalo zanesljivo Valvasorjevo poročilo o »Slavi«, da je bila prva tiskarna v Ljubljani ustanovljena l. 1575. Valvasor je zapisal: »L. 1575 je bilo tiskano prvo delo v Ljubljani. Tiskar se je pisal Johann Mallius; tiskal je predvsem govor J. Salicetija proti Turkom.«

Mandeljc in Kisel

Mandeljc je bil nedvomno zelo podjeten človek. Vemo, da je bil ljubljanski meščan, to se pravi, da je užival vse meščanske pravice; brez teh pravic bi v tistih časih ne mogel voditi podjetja. Iz tega bi sklepali, da si je moral najprej pridobiti meščanstvo, preden je ustanovil tiskarno. Do ustanovitve tiskarne je pa prišlo po zaslugi Jurija Kisla, graščaka na Studencu. Kisel je podpiral vsa prizadevanja za napredek ter si je mnogo prizadeval, da bi bila v Ljubljani ustanovljena tiskarna. Tudi Jurij Dalmatin je zelo želel, da bi delala v Ljubljani tiskarna. Ustanovitev takšnega podjetja pa v tistih časih ni bila tako preprosta zadeva. Ko se je Mandeljc prvič obrnil na deželne stanovce, da bi mu dovolili ustanovitev tiskarne, so njegovo prošnjo odbili. Pozneje je pa dobil dovoljenje najbrž po zaslugi vplivnih posredovalcev, predvsem Kisla. Kisel je imel precej vpliv v Ljubljani že zaradi tega, ker je bil njegov oče mestni sodnik, nekaj časa tudi župan ljubljanski ter odbornik in h'agajnik deželnih stanov. Jurij Kisel je ustanovil podjetje in tako nam postane še bolj zanimivo, zakaj se je vrnilo zavzetost za ustanovitev tiskarne v Ljubljani.

Prva knjiga slovenska

Ni zgolj naključje, da je bila prva v Ljubljani tiskana knjiga slovenska. Morda ne upoštevamo dovolj, ko govorimo o zgodovini našega tiskarstva, da je bila ustanovitev tiskarne v Ljubljani potrebna zlasti zaradi tega, da bi prišle med Kranjce slovenske knjige. Slovensčina kot deželni jezik je imela tedaj nedvomno velik pomen, morda prav zaradi tega, ker je bila pomenotna še slabše razširjena. Motimo se, če mislimo, da je tedaj prevladovala povsod nemščina. Soditi smemo celo, da tudi v višjih stanovih niso povsod dobro obvladali književno, odnosno izbrane, pismene nemščine. Marsikje je bila domači jezik celo na graških slovensčinah. Zato trdi pravilno A. Gaber v razpravi »Skozi stoletja za našim novinarstvom«: »Razstava slovenskega novinarstva v Ljubljani l. 1937, 179), da je bila latinščina jezik učenjakov, nemščina občevarni jezik družbe, slovensčina pa domači jezik. Ta pisec celo domneva, da je Trubar posvečal svoje dvojezične katekizme plemškim otrokom zaradi učenja pravilne nemščine. Da tiskanje slovenske knjige v Mandeljcovi tiskarni leta 1575 res ni bilo naključje, sprevidimo tudi iz tiskarnarjevega posvetila v knjigi — v »Jezusu S'rahuc. Kisel je naročil Dalmatinu, da se pred leti, ko se ni bila ustanovljena tiskarna v Ljubljani, naj bi prevedel to knjigo v slovensko. Dalmatin je delo opravil v zadovoljstvo Kisla. Mandeljc je posvetilo v svojem prvem delu naslovil na svoja dobrotnika Kisla in Dalmatina. Zapisal je tudi: »... res ni mala pomanjkljivost, da poučene in koristne knjižice se ni doseglo še nikoli prevedel v slovensko, kajti čeprav jo je V. Milost kot krščanski gospodar dala že pred leti posloveniti za svojo slovensko družino, je vendar ostal ta prevod ostel samo v hiši V. Milosti; ker je pa prepisovanje zamudno, je knjižnica koristila prav malo drugim ljudem, tako da so jo uporabljali skoraj sami domačini. V. Milost... škoda bi bila res, da bi takšen zaklad ostal nenastajen in da bi ga še nadalje pogrešali drugi kristjani, ki so zmogli tega jezika in ki ne razumejo nobenega drugega.« — Posvetilo nam torej pove, da je Kisel dal prevesti knjigo za svojo družino. To pa pomeni, da je bila njegova družina v resnici slovenska, saj bi sicer prevod ne bil potreben. Če je pa bila slovenska knjiga potrebna Kiselovi družini, so jo pač sprejeli še marsikje v vsej Sloveniji, ko je bila nastanjena v slovenskih.

Številni znameniti Mandeljcovi tiski

Mandeljc se ni dolgo udeleževal v Ljubljani; vendar je zapustil številne znamenite tiske, ki so dandanes dragoceni, kolikor jih je še pač ohranjenih. Iz Mandeljcove tiskarne je izšel tudi prvi časniki, odnosno predhodnik pravega časnika. Kot časniki iz Mandeljcove tiskarne umetnostni zgodovinarji označujejo drugo Mandeljcovo delo, ki je izšlo tudi l. 1575 in sicer pogrebni govor, neke vrste nekrolog, posvečen kranjskemu deželnemu glavarju Herbartu Turjakemu (Herbart VIII. Auersperg), ki je padel 22. septembra l. 1575 v boju s Turki. Posmrtnico je govoril Kristof Spindler, predikant v tedanji protestantski cerkvi sv. Elizabete v mestnem zavetišču »Spitalu«. Spindler je dal svoj govor napisati pri Mandeljcu in izšel je v obliki tedanjih časnikov z naslovom »Ain Christliche Leichpredig. Bey der Begrebnus... Höwarden Freyherrn zu Auersperg... Gedruct zu Laybach Durch Hanns Mannel Anno D.M.LXXV.« Od tega dela se je ohranil primerki v ljubljanskem muzeju. Nekrolog je pa napisal Turjakemu ter ga dal tiskati pri Mandeljcu Jurij Kisel v latinščini. To delo je izšlo tudi l. 1575, naslednje leto je pa izšlo v nemškem prevodu. Prvo leto je Mandeljc izdal tudi J. Salicetija govor proti Turkom. L. 1576 je izdal Mandeljc kolektor, ki ga je po tedanjih običajih posvetil deželnim stanovom, dalje »General pro Maalzeit und Weinschencken«, prvo delo, ki so mu ga dali deželni stanovci, za kar je prejel 5 gld. 45 kr. Istega leta je izšel tudi Dalmatinov Pasijon v slovensčini.

Fantje se branijo deklet

Čudni zaročni običaji pri nekaterih afriških plemenih

V Centralni Afriki so med divjimi plemenih razširjene čudne šege in navade v zvezi z zaročno in poroko. Tako je razširjena navada, da mora mlada nevesta pred poroko sama po več tednov prečepeti na drevesu in sicer v primitivni kolibi med vejami, kamor mora splezati po visoki lestvi. Čim pripleza do kolibe, odnese lestvo proč in priselne jo k drevesu samo, kadar je treba prinesiti nevesti hrano. Sebe, ko napoči poročni dan, sme splezati nevesta z drevesa in na tleh ji prirede svečan sprejem.

Druga čudna navada je razširjena med mladeniči, ki na vse načine branijo svoj samski stan. Svoje kolibe ograde z ograjami iz okolišnih kolov ali s trnjem, da se zavarujejo pred dekleti. Pri teh plemenih velja namreč še zdaj stara pravica, da se dekletu posreči preplezati ograjo in skriti se do solnčnega vzhoda, v fantovi koči, se mora fant poročiti z njo. Postavni mladeniči, po katerih se rada ozirajo dekleta, žive v neprestanem strahu, da bi jih ne pretentalo neljubno deklet. Večkrat se namreč pripeti, da mora fant vzeti deklet, ki se mu je skrival pri plazilo v kolibo in se skril v nji do solnčnega vzhoda. Zadeva je tem nevarnejša, ker znajo dekleta teh afriških plemen zelo spretno plezati. Že v zgodnji mladosti se uče plezati na dreve, tako da jim ograje ne pomenijo nobene ovire.

Tako se sklepajo mnoge zakonske zveze brez ljubezni. In nič čudnega ni, da marsikateri fant svoji izvoljeni prijazno olajša naskok na svojo kolibo. Ob dogovorjenem pri poplu nekaj kolov iz ograje, ali pa prisloni na trnje lestvo, da lahko pride deklet do njega. Ob solnčnem vzhodu spleza deklet čista se s fantom zedinila glede poroke, na streho in pomaha mimoidočim. S tem je svečano razglašena zaroka.

Kaj nam povedo o naših davnih prednikih

narodni običaji „ostaline“ davnih obredov in verovanj — Zanimiva dognanja Borisa Orla o igri „most“

Mnogi naši narodni običaji še niso dovolj dobro raziskani. Nekaterim nismo posvečali niti toliko pozornosti, da bi jih skušali ohraniti ali z njimi seznaniti tudi razumnike, ki čedalje bolj obračajo hrbet ljudstvu. Za proučevanje življenja našega ljudstva je neobhodno potrebno tudi, da poznamo ljudske običaje, saj se sicer ne moremo dovolj poglobiti v miselnost ter duševnost naroda. Le posamezniki so naglašali, kako potrebno je, da varujemo ter spoštujemo tudi ostaline davnih ljudskih verovanj in obredov, če nam je za to, da bi ljudstvo ostalo v svojem značilnem bistvu samoniklo ter nepokvarjeno ter da bi razumelo njegovo čustvenost in miselnost. Žal razumnstvo pogosto išče v ljudskih običajih le predmet zabave in ne kaže za nje globlje razumevanja. V folklornem blagu vidijo le dekorativne igračke kakor se jim zdi, da je narodna noša potrebna zgolj zaradi veseljega razpoloženja. Zdi se, da dandanes ni več takšnega spoštovanja do narodnih običajev, narodopisnega blaga in ne ljubezni, s kakršno so se ob koncu prejšnjega stoletja javni delavci zbrali na narodne pesmi in zaplosali ljudske običaje. Prav zaradi tega zasluži posebno priznanje delo tistih redkih kulturnih delavcev, ki se posvečajo z znanstveno temeljitostjo raziskovanju ljudskih običajev. Med njimi je v zadnjem času začelo buditi pozornost ime Borisa Orla, ki je napisal tudi za Vodnikovo pratio tehtno razpravo o prastari ljudski igri »most«.

Vечно mlada igra

Med ljudskimi igrami bi našli težko katero drugo, ki bi bila tako priljubljena ter razširjena, večno mlada kakor »most« ali »trden most«. Pozna jo prav tako dobro meščanski kakor podeželski otroci, kar je najbrž predvsem zaradi šole, kajti med šolskimi igrami je ta ena najboljših. Zato je menda ni treba opisovati podrobno, saj jo poznamo skoraj vsi. B. Orel je opasal tudi, kako to igro igrajo v Ljubljani, a pr na dvorišču kolizeja: Največje in najmočnejša dečka se postavita drug proti drugemu ter se primeta z obema rokama, ki jih dvignita v višino. Poprej se skrivaj dogovorita, kdo izmed njiju bo »zlato jabolko« in kdo »zlato hruska«. Drugi dekci, ki jih je navadno do 15 ali tudi več, se zvrste drug za drugim. Vsak se drži svojega soseda pred seboj. Prvi na čelu jih voči in se pogaja z dečkoma, ki držita most, pogaja sam ali v zboru. Vpraša ga: »Ali je kaj trden ta vaš most?« »Most« mu odgovori: »Kakor kamen kost.« Deklec se vpraša: »Ali gre lahko naša vojska skozi?« »Odgovor: »Samo, če nam zadržega pustite.« »Potem steče vojska« »skozi most ali vrata dečka, ko držita most, pa zadnjega ujame, tako da spusti dvignjene roke. Vpraša ga: »Kaj imaš raje, zlato jabolko ali zlato hrusko?« »Kakor se ujetnik odloči tako ga dečka uvrstita, bdiš »zlato jabolko« za seboj, ali pa njen nasprotnik »zlato hruska«. To se ponavlja, dokler niso razvrščeni vsi igralci v dva tabora, ki se potem razmejita z risom na tleh, kakor se začne boj: začne se vleči in, če dečka naprotne skupine potegnejo čez ris, postane njihov pripadnik; tako nasprotni tabor

oslabi. — Ta igra se v posameznih pokrajinah razlikuje več ali manj po besedilu. Ljubljanski most je splošen tip mostne igre, ki ga je razširila predvsem šola. Na deželi je pa tu in tam ostalo v »mostu« več pristnega, n. pr. v Ziljski dolini, ali v Središču ob Dravi.

»Most« razširjen pri številnih narodih

Igra most je zelo razširjena med številnimi narodi, seveda je pa ni mogoče tako lahko vselej prepoznati ter istovetiti z našim mostom. Pri drugih narodih ima tudi drugo ime. Seveda se zelo razlikuje tudi besedilo, kljub temu je pa mogoče dognati sorodnost med vsemi temi igrami. Igra most poznajo Slovaki pod imenom »Kralovna« ali »Hoja Dundas«. Pri Poljakih se igra tudi imenuje »most« ali »jawore. Nemški otroci pa igrajo »Goldene Brücke« v Turingiji in »Meiersche Brücke« (Hes). Tudi v Alzaciji so poznali to igro. V Italiji je pa bila mostna igra prvič omenjena že l. 1328, kar je najstarejši zapis. Igra je razširjena tudi med Španci, Rusi, Angleži, Francozi in Čehi, a igrajo jo celo na Madagaskarju in na Novi Gvineji.

»Most« igrajo tudi odrasli

Raziskovalec je posvetil posebno pozornost tej igri zlasti, ker jo pri nas, v Beli Krajini igrajo tudi odrasli ob določenem času, in sicer na velikonočni ali binkoštni ponedeljek na posebnem prostoru v okviru svojih obrednih plesov in iger. Razlikovati je treba tri vrste iger »most« v Beli Krajini: metliški most, črnomeljsko kolo-most in predgradski most. B. Orel je opasal vse tri igre z njihovimi besedili. Dalje omenja, da je »most« kot svojevrsna podoba med drugim plesnimi liki ohranjen v starodavnih viteških plesih pri raznih evropskih narodih, n. pr. v viteški plesni igri »Kumpanija« s dalmatinskega otoka Korčule.

Skrivnost prastare igre

Prvi je začel pojasnjevati zagonečno igro most daniški pastor O. Fellberg. Ugotvil je, da »most« v igri ni nič podobno navadnemu mostu čez vodo, temveč ga je treba istovetiti z vrati, vhomom, obokom, brani, preduro, skratka z odprtino. Tako postane razumljivo, zakaj nekateri narodi te igre ne imenujejo most, temveč glede na njeno glavno, dejansko podo: zlata brana (Čehi) ali vorota (Rusi). Naš raziskovalec je šel dalje ter nas vodi v svet ljudske čaranja; dokazuje, da so vsa ta dejanja, ki jih omenja besedila iger — ali ki so vključena v čaranja, iti skozi lesti, skozi povleči itd. — zdravilna sredstva. Slovensko ljudsko zdravilstvo, naš običaj in pripovedke, pravi B. Orel, prav dobro poznajo posebno čarovna dejanja. P'sec to dokazuje. Omenja Valvasorja, ki je poročal v »Slavi« o votlem kamnu v gozdu Medvici pri Turjaku. Skozi ta kamen so lezli bolniki, ki so se hoteli rešiti bolečin v hrbtu. Tako so se zdravili pogosto tmetje in ko je zvedel za to neki župnik, ki je menda trpel za revmatizmom je tudi on poizkusil in ozdravel... Davorin Trstenjak

Skakanje s padali je staro 160 let

Prvi skok s padalom se je posrečil 22. oktobra 1797 francoskemu zdravniku Joachimu Garnerinu

Eno najmodernejših vrst orožja so padalci. Skakanje s padalom je že precej staro. Prve poskuse je delal Sebastiano Faustis iz Venezije, za njim pa Parizana Lormand in Blanchard leta 1783. Slava prvega skoka s padalom v pravem pomenu besede pa pripada francoskemu zdravniku Joachimu Garnerinu. On se je dvignil 22. oktobra 1797 z balonom iz parka Moneau v Parizu v višino 3560 m, od koder se je spustil s padalom nazaj. V prvem trenutku je nastala panika med gledalci, kajti padalo se ni hotelo odpreti. 1000 m je zdrvel tako pogumni Garnerin skozi zračne višave, potem se je pa padalo odprlo in padalec je srečno prijel na tla. Anglež Cucking in American Baluin, ki sta delala poskuse s padalom, sta se smrtno ponesrečila.

Prva padalka

Garnerinovo padalo je tehtalo prvotno 45 kg. Po mnogih poskusih, pri katerih so mu pomagali žena Ana, hči Eliza in trije zvesti tovariši, se mu je pa posrečilo znižati težo na 4½ kg. Bila je velika pariška senzacija, ko je Eliza Garnerin, preoblečena v moškega, prvič tvegala skok s padalom kot prva padalka. To je bila prav za prav dvojna senzacija, kajti ženska v moških hlačah je bila tudi za Pariz takrat še kaj čudna prikazen. Bilo je namreč leta 1807. Pogumno deklet je bilo staro 16 let. Leta 1820, je pa imela za seboj še 50 skokov s padalom. Povsod so jo slavili kot pravo junakinja in glas o nji je šel po vsem svetu. Leta 1840, je odpotovala Eliza Garnerin v Ameriko in od tedaj ni bilo o nji nobenega glasu več. Potem je bilo precej dolgo vse tiho o padalcin. Storjenih je bilo sicer še več poskusov, ki so pa bili čisto sportnega značaja, in ki še daleč niso kazali na to, da bo igralo padalo nekoč v moderni vojski tako važon vloga.

Padalci v Sovjetski Rusiji

Sovjetska Rusija je bila prva, ki je spoznala važnost padala in skakanja iz letal. Že v začetku svojega oboroževanja je ustanovila posebne čete padalcev in glas o tem je šel po vsem svetu. Mnogo se je na ta račun pretiravalo, govorilo in pisalo se je o celih divizijah padalcev, ki naj bi jih imela rdeča armada pripravljene, da bi jih lahko poslala daleč v sovražnikovo zaledje, kjer bi povzročili zmedo in razdejaje. Toda izkazalo se je, da so bile te vesti močno pretirane. Vrhovno poveljstvo rdeče armade sploh ni mislilo na to, da bi pošiljalo z letali cele divizije ali polke v sovražnikovo zaledje. Sicer je pa to itak nemogoče, kajti poslati bi bilo treba z letali vsaj celo armado,

oboroženo z najmodernejšim orožjem vseh vrst, če bi hotela daleč za bojiščem v sovražniško ozemlje. Nekaj poskusov s padalci je napravila sicer tudi rdeča armada. To je bilo pa tudi vse. Ni pa dosegla niti približno takega uspeha kakor Nemčija. Samo primer Krete je najboljši dokaz za to. Rusi so se omejili pri svojih padalcih na sabotažna dejanja. Francoski generalni štab je poslal nekaj let pred sedanjo vojno v Moskvo skupino častnikov, da bi proučili sovjetske izkušnje s padalci in organizirali domače padalske čete. Toda iz Francije sploh ni bilo nobenega glasu o padalcih.

Nemški uspehi

Največje uspehe je dosegla na tem polju pač nemška vojska. Nemčija je pa o svojih padalcih molčala. Zato se je pa temeljiteje pripravljala, da bi jih v ugodnem trenutku uporabila. Nemški padalci so igrali važno vlogo leta 1940. na vzhodu. Največji uspeh je bil pa dosežen z njimi na Kreti. Povsod tam, kjer se po kaže nujna potreba, nastopijo v nemški vojski padalci. Kretu lahko označimo za tretjo etapo v zgodovini in razvoju skakanja iz letal.

Tudi Angleži so že poskusili svojo srečo s padalci, ki se pa niso nikjer obnesli. Povsod, kjer so se spustili na tla, bodisi na francoski obali, v Italiji ali Tunisu, so jih hitro polovili in razorožili. Zadnji tak poskus je bil storjen v Alžiru, kjer so se pojavili tudi ameriški padalci. Pa tudi tam niso dosegli omembe vrednega uspeha. Tako vidimo, da se skakanje s padal, čeprav je staro že 160 let, še ni posebej razvilo, vsaj tako ne, da bi mogli padalci odločno poseči v vojne dogodke.

Žalostna obletnica

Januarja 1793. Francoska revolucija se blizu svojemu vrhuncu. Obravnava proti meščanu Capetu, bivšemu kralju Ludviku XVI, se je blizala koncu. 16. januarja je bilo v Conventu glasovanje. Ob 11 ponoči je bila Ludvikova usoda zapечатena. Od 721 poslancev je glasovalo 361 za smrtno obsodbo. Malherbes je sporočil to bismu kralju okrog polnoči v ječi v Temple. Kralj je ostal miren, samo trpko je pripomnil, da se čudi, da je glasoval za smrtno obsodbo tudi njegov vnuk vojvoda Orleanski.

20. januarja. Komisija pod prefektom prosvetnega ministra Garata prečita ob dveh popoldne kralju smrtno obsodbo, ki naj bi bila izvršena v 24 urah. Kralj ne kaže nobenega znaka večjega razburjenja. Prosi pa za tri dni odložitve in za duhovnika. Dovolijo mu samo duhovnika. Proti večeru dovolijo kraljevi družini obisk obsojenca. Marija Antoinetta in otroci ob prihodu v ječo bridko zajokajo. Hči se onesvesti. Še najbolj junaško se drži obsojenec.

21. januar ob 6 zjutraj. Težka kola to-pov ropočejo. Čete korakajo. Vse ceste, vode se morišče, so zasedene po vojaštvu, ki ima za vsak slučaj pripravljene tudi topove. Tik pred 10 se ustavi pred jelnico Temple zelen štridsedni voz. Kralj, njegov duhovnik in dva orožnika ga zasedejo. Kraljevi svojci, ki o usmrtni niso bili obveščeni, prihitijo k zaprtim oknom nekaj minut pozneje. Voz je že izginil. Ko hočejo krivkovi pomočniki kralja slediti, se slednji upre in šele na duhovnikov migljaj se uklone. Tudi v zadnjih trenutkih ostane kralj dostojanstveno miren. Zvezani rok stopa pod giljotino. Ko ga za hip izpušče stopi k ograji odra in začne govoriti: Francozi! Uniram nedolžen... odpustite... Potegnejo ga nazaj. Bobni zaro-počejo — usmrtnitev je končana.

Rumunski monopolski dohodki

Avtonomna blagajna rumunskih državnih monopolov je imela lani v novembru 2.161.238.386 lej dohodkov. Presežek je znašal 543.535.684 lej ali 42,5%. V primeri z novembrom predlanskega leta so se povečali monopolski dohodki za 1.206.622.58 lej ali 126,3%. Od prodaje tobaka je imela monopolna uprava 1.805.755.760 lej dohodkov. Predlanski novembur so bili dohodki iz tega naslova za 108,6% manjši kakor lani. V primeri z oktobrom lanskega leta pa za 12,5% večji. Dohodki v prvih osmih mesecih tekočega proračunskega leta april—november so znašali 14 milijard 479.232.628 lej in so bili za 1.943.333.628 lej ali 15,5% večji kakor je bilo določeno v proračunu in za 8.390.065.221 lej ali 118,8% večji od dohodkov v istem času predlanskega leta. Od vseh dohodkov v novembru je dobila državna blagajna 1.305.900.000 lej. V prvih osmih mesecih tekočega proračunskega leta je dobila državna blagajna nad 10 milijard lej ali 2,26% več kakor je bilo predvideno.

Turška vlada sega po strogih ukrepih

Turški listi poročajo, da bo finančno ministrstvo po poteku roka za enkratno od-dajo premoženja v 8 dneh predložilo notranjemu ministrstvu seznam tistih davkoplačevalcev, ki svoje dolžnosti niso storili. Vsi ti bodo poslani na prisilno delo. Gradili bodo novo državno cesto med Hassanakale, Erzerumom in Askale ter cesto Terdzan—Erzinžan—Kemali—Efabih. Prehrano in zdravniško službo prevzame vlada. Delovno in tehnično osebje je že določeno. Ženske ne bodo poslani v vzhodno Anatolijo, temveč jih bo zapeljala mestna uprava. Glede davkoplačevalcev izpod 18 in nad 55 let, bo ministrski svet sklepal posebej.

Bogat ribolov na Danskem

Danski statistični urad poroča, da so imeli danski ribiči lani izredno srečo. Nalovili so okrog 160 milijonov kg rib v vrednosti 135.000.000 kron. Predlanski mesec so nalovili 144.000.000 kg rib v vrednosti 108 milijonov kron. Lani so bile cene rib povprečno za 25 odstotkov večje kakor predlanski.

Vsak teden so praznovali dva dneva

V starih časih so v naših krajih praznovali okrog 70 praznikov na leto — razen nedelj

V starih časih, ko še ni izhajala pratika, so ljudje znali mnogo bolj praznovati kakor dandanes; sploh si ne moremo misliti, kako so se otresli prazničnega razpoloženja, saj menda ni bilo tedna, ki bi imel 8 delavnikov. Pri tem moramo tudi upoštevati, da so v starih časih praznike mnogo bolj spoštovali, torej da niso posamezniki, ki so bili med prazniki, temveč so jih praznovali kakor se spodobi. Ko bi že tedaj izhajala pratika, bi bila mnogo bolj rdeča; skoraj sleherni teden je bil razen nedelje še kakšen praznik.

Prazniki dandanes

Dandanes so prazniki med nedeljami že v veliki manjšini, medtem ko je bilo v 15. stoletju praznikov celo več kakor nedelj. Tedaj praznujemo razen nedelj le deset cerkvenih praznikov z vsem pravnimi učinki. Ljudstvo se praznuje nekatere praznike, ki jih je odpravil Pij X. l. 1911. Januaria praznujemo dva praznika: novo leto in kraljevo, februarja ni nobenega praznika, kajti tudi svečnica spada med tiste cerkvene praznike, ki so bili odpravljani leta 1911 in ki jih v Italiji ne praznujejo. Marca praznujemo le en kranjik, sv. Jožefa (19.). Marijino oznanjenje praznuje še ljudstvo (25.), a tudi ta dan ni praznik s pravnimi učinki. Aprila navadno praznujemo veliko noč; toda velika noč je vselej v nedeljo, tako da aprila ni nobenega praznika, kajti tudi velikonočni ponedeljek ni praznik od l. 1911. Ko je velika noč pozno kakor leto, ni maja nobenega praznika. Letos bo vnebohod šele 3. junija. Junij bo imel letos največ praznikov, kajti praznujemo bomo še telovo (24.) in petrovo (29.). Razen teh treh priznanih praznikov je še junija binkoštni ponedeljek (14.), ki sicer ni več priznan cerkveni praznik, a ljudstvo ga še vedno praznuje kakor tudi velikonočni ponedeljek. Brez praznika je julij. Letos tudi ne bo praznika avgusta, ker je Marijino vnebovzetje v nedeljo (15.). Brez praznika je tudi september, ker meli šmaren (8.) ni zapovedan praznik. Prav tako je brez praznika oktober. En praznik ima november (1.), vse svete, ki bodo letos v ponedeljek. Decembra praznujemo dva zapovedana praznika, Marijin praznik (8.) in bčič (25.). Štefanovo ni zapovedan praznik, a letos bo tudi v nedeljo.

Prazniki po radovljiški matriki

Radovljiška matrikula, ki je bila napisana l. 1468 in prepisana okrog l. 1600, ima precejšnjo vrednost za našega kulturnega zgodovinarja. Iz nje razberemo, katere praznike so praznovali v starih časih, zanimivo je pa tudi, kako so imenovali slovenska imena mesecev. Slovenska imena mesecev zdaj v splošnem niso več v navadi. Nihče se niti več ne čudi, če celo izbranežec ne ve več niti našti slovenskih imen mesecev: prosinec, sušec, sušec, mali traven, veliki traven, rožnik, mali srpan, veliki srpan, kimavec, vinotok, listopad, gruden. Najbolj trdovratno se drže svojih narodnih imen mesecev menda le Hrvači, medtem ko so že povsod drugje v splošnem

v rabi »mednarodna imena, izvirajoča iz latinščine, iz starega rimljanskega koledarja. — Radovljiška matrikula je najstarejša v ljubljanski škofiji. Zdjaj jo hranijo v škofjskem arhivu. Spisana je na pergament in krase jo lepe barvne začetnice. Strokovnjaki pravijo, da je to zelo redek barvni rokopis. Matrikula je vezana v lesene platnice (32 krat 24 cm), ki so obložene s temno rjavim usnjem. Vsebuje 22 listov v veličnosti 31 krat 23 cm. Toda nas zanima bolj, kaj je napisano v matrikuli. Iz nje je razvidno, da so v 15. stoletju praznovali v radovljiški župniji 64 praznikov s stalnim datumom in 6 premakljivih praznikov. Upoštevati je treba, da niso povsod v škofiji praznovali nekaterih praznikov: tu so jih praznovali več, tam manj; tu so praznovali nekatere, ki jih niso drugje, ali pa niso praznovali posameznih, ki so bili upoštevani v drugih župnijah. Tedaj, ko ljudstvo še ni poznalo koledarja, je imela matrikula velik pomen: bila je koledar za vso župnijo.

Prazniki po mesecih

Leto ima 52 tednov, praznikov je pa bilo 70, zato se je pogosto zgodilo, da so v tednu praznovali več praznikov kakor jih praznujemo zdaj na mesec, in sicer večkrat po dva. To sprevidimo tudi iz tega, če pogledamo, kako so bili prazniki razdeljeni na posamezne mesece. Januaria so praznovali 4 praznike. Po tri praznike so praznovali februarja, marca in oktobra. Najmanj praznikov je bilo aprila, »samo« dva. Zato jih je pa bilo tem več maja: 6. Junija so praznovali 5 praznikov, julija in novembra pa po 7, avgusta pa 8. Septembra je bilo kakor maja 6 praznikov. Največ praznikov je pa bilo decembra: 10. Torej je tretjina meseca odpadla na praznike. K praznikom je pa treba prišteti še nedelje, kar pomeni, da so praznovali pol meseca. Toda modra ureditev je bila, da je bilo največ praznikov decembra; tedaj imajo namreč ljudje največ časa, da lahko praznujejo. Težava je pa bila s praznovanjem v toplih mesecih, ko je mnogo dela na polju. Nekateri prazniki so jih v posameznih mesecih res cvirali, toda vedeti moramo, da je bilo ob nekaterih prazničnih dneh dovoljeno delo, razen najtežjega, namreč oranja. Dočeno je bilo tudi, da so praznovali le posamezni poklici; kmet je n. pr. delal, ker dela na polju ni smel odlašati, medtem ko so drugi, ki niso bili zaposleni z obdelovanjem zemlje, lahko počivali. Kmet si pač ni mogel določati praznikov sam. Pogosto mu je primanjkovalo časa, zlasti še, ker se je moral ozirati tudi na vreme in ker je moral opraviti dolžno tlačno zemljiškemu gospodu, ko so ga na delo poklicali. Zato ne smemo misliti, da so kmetje v resnici toliko praznovali, kakor bi sodili iz seznama praznikov v starih časih. Sodimo pa, da so praznovali pošteno, ko je bilo že treba praznovati. Praznik se je pač moral razlikovati od delavnikov, zlasti od postnih dni. Postiti so se pa morali včasih zelo pogosto. Postni dnevi so bili navadno tik pred prazniki, kar je bila tudi modra ureditev; ljudje so se postili, da so lahko na praznik tem več jedli brez

posebne škode. Prav bi pa bilo, da bi bili postni dnevi predpisani tudi po praznikih, čeprav so se tedaj mnogi prostovoljno postili.

Prazniki v mestu nekdanj

V starih časih niso pogosto praznovali le na deželi; več časa za praznovanje so imeli v mestih, kjer jih delo na polju ni preganjalo od praznično obloženih miz. Še v 17. stoletju so praznovali številne praznike, ki so že dolgo pozabljeni. Tako so praznovali vse dneve, ki so dandanes v praksi še označeni kot »soprazniki«. Velikonočno in binkoštno praznovanje je trajalo delj časa ter je bilo mnogo bolj slovesno. Tedaj sta bila praznika še velikonočni in binkoštni torek. Razen tega so bili prazniki še naslednji dnevi: Janez Krstnik, sv. Marjeta, sv. Jakob, sv. Ana, sv. Lovrenc, sv. Jernej, sv. Mihael, sv. Simon, sv. Juda, sv. Martin, sv. Elizabeta, sv. Katarina, sv. Andrej, sv. Miklavž, sv. Tomaž, Janez Evangelist tepežni dan, silvestrovo in še dnevi naslednjih svetnikov: Matija, Filip in Jakob, Matevž, Fabijan, Sebastijan,

OTROŠKE VOZICE

globoke ali športne, zopet dobite v lepi izbiri, domače izdelave pri trvdri

»TRIBUNA« Lazar Ferdo, Karlovska cesta št. 4.

Strojnice

REZKALNE
SKOBELNE
BRUSILNE
POLIRNE

IN DRUGE STROJE

izbranih konstrukcij — dobavlja iz tukajšnjega skladišča ali tovarni
GUSTAV LEVICAR - LJUBLJANA, Medvedova 14.



DARMOL

Il miglior lassativo
najboljše odvajalno sredstvo

spreobrnjenje sv. Pavla, Jurij, Fortunat in Ahacij. V tistih časih je bil Ahacij ljubljanski mestni patron in praznovali so ga posebno slovesno. Tedaj so meščani jedli meso v splošnem le ob nedeljah in praznikih, sicer se pa meščanska hrana ni tako zelo razlikovala od kmečke.

Stara imena mesecev

Dandanašnja slovenska imena mesecev so ostala v glavnem nespremenjena v stoletjih. Vendar je treba opozoriti na nekatere razlike. Na piasvo je seveda vplivalo narečje in bila je nestalna, ker se ni bilo pravopisa. V radovljiški matrikuli so pisali druga imena mesecev (namestu črke »d« dolgi so pisano navadno s): prasiniez, soczan, Breisen ali Susehez, Malitraun, »elki traun, Kos-n-zuett, Serpan, Kozopersk, Jessenik, Listognoy, Gruden. Iz drugih starih virov posamezno naslednja imena mesecev (škofjelčški rokopis iz l. 1466): Prosynicz, Setstzan, susecz, maly trawen, veliky trawen, bobouczett, maly serpan, veliky serpan, Poberuch, listognoy, kozopershtk, Gruden. Trubar je pisal v koledarju l. 1582 slovenska imena mesecev takole: Prossiniez, Seezhan, Susehez, Malitraun, velikitraun, Roshenzuit, Serpan, K'mouiz, Jessenik, Kozopersk, Lystognoy, Gruden. Vidimo torej, da ni bilo popolne enotnosti v imenovanju nekaterih mesecev. V splošnem je bil kozopersk november, a včasih so tu in tam imenovali tako oktober (Trubar). po radovljiški matrikuli pa september. Ni se več nikjer ohranilo značilno ime poburuh, kakor so imenovali september. Junija je cvetel bob in po bobovem cvetu so ime-

novali ta lep mesec, po čem bi smeli sklepati tudi, da so v starih časih pridelovali pri nas mnogo več boba ter so ga zelo cenili. Sicer so pa junij, dandanes rožnik, v splošnem imenovali rožni cvet. Največ imen je imel september, ki so ga imenovali tudi jesenik (Trubar). Sicer so pa imenovali v nekaterih krajih s tem imenom oktober (radovljiška matrikula). Nekdanji listognoj se je sprevrgel v nč boljši listopad. Ljudje so hoteli v starih časih povedati, da je bil november mesec, ki je gnojil s listjem. Ali se nam je gnoj zdel tako prozaična beseda, gnoj, ki daje kruh, da smo ime spremenili? Marec se je imenoval tudi brezen (primerjaj češko březan), kar je nedvomno prastaro ime. Kozopersk smo preimenovali, ker je zvenel preveč naravno.

Silosi na Madžarskem

Zaboljšanje preskrbe prebivalstva z živilo zlasti s kruhom grade na Madžarskem ob široko zasnovanem načrtu silose. Njihova kapaciteta se je dvignila lani od 25.000 na 28.000 vagonov. Letos dobi Madžarska še 8 velikih silosov. Silosi za korožo prodajne družbe Futura imajo prostora približno za 20.000 ton korože in lani je bilo zgrajenih še 130. V vsakem je povprečno prostora za 10 vagonov korože. Poleg tega je dobila Madžarska lani več novih hladilnic, stare je pa modernizirala. Z državno podporo sta bili zgrajeni dve moderni skladišči za jabolka, 20 sadnih sušilnic in 14 stanic za pakovanje in nakladanje sadja.

VSAK

naš naročnik

je zavarovan

ALI

ste poravnali

naročnino?

Ogromna večina

oglaševalcev

se obrača na

»JUTROV«

OGLASNI

ODDELEK

Uno starnuto non è una malattia, può essere però il primo sintomo di un raffreddore. Questo è il vero momento per l'Aspirina, eviterete così una malattia da raffreddamento con tutte le sue spiacevoli conseguenze.



Kihanje sicer ni bolezen, lahko pa je prvi simptom prehlada, tedaj vzemite Aspirin in tako se boste izognili prehladu z vsemi neprijetnimi posledicami.



Il mio bambino è a letto con l'influenza...

Moj otrok je zbolel za influenco...



In vendita in tutte le farmacie

Dobi se v vsaki lekarni

È INUTILE SOFFRIRE:

ZAKAJ BI TRPELI!

Le così dette forme influenzali comprendono, accanto alla vera influenza, quel complesso di malattie invernali rappresentate da tosse, febbre, faringiti, tracheiti, bronchiti. In tutti i malanni da raffreddamento è rimedio sovrano la „RODINA“.

Tako zvane oblike influence obsegajo, poleg resnične influence, še množico zimskih obolenj, kakor so kašelj, mrzlica, vnetja grla in sapnika, bronhitis. Proti vsem boleznim prehlada Vam pomaga

RODINA

Contro il raffreddore e le forme influenzali

Zoper prehlad in oblike prehlada

Zahvala

Vsem, ki ste sočustvovali z nami, in spremili na zadnji poti našega dragega

Antona Martinjaka

najpristrčnejša zahvala.

Kozarje, dne 30. januarja 1943.

Rodbina Martinjak

ZAHVALA

Vsem prijateljem in znancem, posebno pa dragim Trnovčanom, ki so spremili na zadnji poti in počastili spomin našega dobrega očeta

ANTONA STEINER-JA

TES. MOJSTRA IN GOSTILNICARJA

in naše ljubljene mamice

MARIJE STEINER-JEVE

ki je tako hitro sledila svojemu življenjskemu tovarišu v lepše življenje, naša najpristrčnejša zahvala.

V Ljubljani, dne 30. januarja 1943.

PAVLA, hčerka — KARL, POLDE, sinova

P. G. Wodehouse:

86

PODJETNI SAM

Humorističen roman

Zavil je okrog hišnega vogala. Willoughby Braddock je docela pozabil na to, ali bo zaradi nove zamude kasno prišel k teti Juliji ali ne; tiho jo je ubral za njim in prišel baš za časa, da je videl, kako je neznanec izginil skozi kuhinjsko okno. V naslednjem trenutku je bil priča, ko je previdno odprl zadnja vrata in pomolil glavo na vrt, kakor bi se hotel preveriti, ali ni nikogar. Nato je znova izginil v notranjščino hiše.

Willoughby Braddock se ni več obotavljal. Misel, da bo v prihodnjem trenutku sam z zločincem, ki ima namesto navedenih pomislekov najbrže samokres ali nož, mu ni prišla niti do zavesti. V tem trenutku mu je bila nevarnost po duši. Tiho je smuknil za neznanecem, si sezul čevlje in se jel po prstih vpenjati po stopnicah. Šum, ki je prihajal iz gornjih prostorov, mu je bil dokaz, da je na pravi poti. Kar koli je počeljal nepridiprav, dobri Braddock mu je hotel ostati za petami.

Chimpu Twistu je šel ta čas njegov posel hitro izpod rok. Naloga, ki si jo je bil zadal, je bila kaj preprosta. Ko se je prepričal, da sovravnika Hasha v spodnjih prostorih ni, ga je vsa živčnost mahoma minila. Vzel je dleto, ki ga je bil za vsak slučaj že prej skril v kuhinjski shrambi, in jadorno krenil

proti stopnicam. Na hodniku in v sprejemnici je gorila luč, a po globoki tišini je sklepal, da morata biti Sam in Hash zunaj hiše. Ko se je prepričal o pravilnosti te domneve, je docela pomirjen nadaljeval svojo pot. Vse, kar je potreboval, je bilo pet minut miru in samote, kajti navodila v Finglassovem pismu so bila jasna in natančna. Samo da si prišel v gornjo sobo, pa se je bilo igrača polastiti zaklada. Po Finglassovem zatrdilu ni bilo treba drugega kakor vzdigniti neko desko v podu. Ko se je Chimp Twist vpenjal po stopnicah, se sicer ni upal glasno prepevati svoje radosti, a v mislih je že zdaj žvrgolel kakor škrljanček.

Sumljiv in dokaj glasen šum je udaril Willoughbyja Braddocku na uho, ko jo je ubral za njim. Zdelo se mu je, da sliši značilno ječanje vrat, ki jih nekdo s silo odpira.

Tako je tudi bilo. V ugodnejših okoliščinah bi se bil Chimp Twist rajši tiho prikradel v sobo Hasha Todhunterja; pri takih nevarnih podvzetjih pa je čas dobesedno zlato, in na zamudno odpiranje ključavnice s pomočjo dleta, ki ga je imel v roki, ni bil niti misliti. Komaj je prišel do praga, je že vzdignil nogo in kratkomalo vtril, česar ni mogel odkleniti.

Vrata v predmetnih vilah niso tako močna, da bi kljubovala gredemu ravnanju. Ako ne zvežajo palec ali dva na široko in ne padejo s tečajev, kadar se mačka pobrusi objame, si arhitekt in stavebnik že vzajemno čestitata. In Chimp je imel vzlic svoji majhni postavi kar spoštovanja vredno nogo. Ključavnica je odletela, kakor bi trenil, in vrata so se

odprla sama od sebe. Stopil je v sobo, prižgal plinovo k in zvedavo pogledal okrog sebe.

Sredi druge polovice stopnic je Willoughby Braddock obstal in prisluhnil. Njegov obraz je bil rdeč in odločen. Zastran tete Julije je bil že sprizajzen s tem, da bo skočila iz kože. Z večerjo ali brez nje — hotel je priti stvari do dna.

In Chimp ni izgubljal časa.

»Mrtvak« mu je bil pisal pokojni prijatelj Edward Finglass, »leži na vrhu v spalnici. Nič drugega ni treba, kakor da vzdigneš tretjo desko v podu, začeni od okna, in sežeš v luknjo, pa ga boš imel.« Temu so sledile razne neumnosti zastran delitve s Soapyjem Molloyem. Stari Fink je bil očitno pijan, ko je ležal na smrtni postelji!

Čeprav se mu je neznanstvo mudilo, je Chimp vendar našel toliko časa, da se je ob spominu na Soapyja Molloya nežno nasmehnil. Pomislil je, da bo najdalj čez pol minute lastnik nekaj milijonov dolarjev v ameriških vrednostnih papirjih, Soapy Molloy, ki ne zna drugega kakor zevati in jesti, pa bo nadaljeval svoje skromno življenje in se prebiral s tem, da bo prodajal neumnežstvo občinstvu olje, ki ga ni. Prijel je torej za dleto in se lotil dela.

Gospod Braddock, ki je s previdnostjo Indijanca na vojni stezi pomolil glavo skozi vrata, je videl, kako je neznanec vzdignil desko iz poda in se sklonil nad odprtino. Srce mu je butalo kakor motor pri kolezu. Najbolj ga je pa presenečalo to, da ga čudni gost ni slišal.

Morda je bil preveč zaverovan v svoje delo. In res je bilo tako. Chimp Twist je nekaj minut brskal

po luknji, nato pa vzdignil glavo, in iz ust mu je planil neobičajen glas, kletev, jak in srdito rjovenje, vsakega nekaj. Nato je jel vzdigovati drugo desko... in tretjo... in četrto... Bilo je, kakor da ga napada mrzlica, ne zlata, ampak mrzlica trganja deská. Očitno je imel namen, razdejati ves pód v sobi

Vendar ni utegnil nadaljevati svojega početja. To zavratno razdiranje se je uprlo Willoughbyju Braddocku, ki je bil sam hišni lastnik. Vsekako je sklenil poseči vmes.

»Ohej, čujte, počakajte malo!« se je oglasil. Kot navdušen čitatelj senzacijskih romanov je hotel sicer zaklicati obredni poziv »Roke kvišku!«, a te vsakdanje besede so mu ušle kar nehote. Hitro jih je popravil.

»Reči hočem... roke kvišku!« je zagrmel. Nato je odprl okno in zagnal klic, ki smo ga slišali:

»Sam... Hejo, Sam!... Hitro pridi semkaj!«

XXVIII

Izginuli milijoni

Ne manjka se sitnih kritikov, ki tudi pri najspretnejših pripovednikih iščejo dlake v jajcu. »Zakaj,« utegne vprašati kdo izmed njih, »le zakaj ni Willoughby Braddock v tem trenutku veličastno izdrl samokresa, brez katerega je jalov vsak poziv, naj dvigne roke? Za lepo oblečenega gospoda, ki se usodi zaklicati nepridipravu »Roke kvišku!«, je samokres skrajno nujna potrebstina. Ako ga nimaš, se ti bo lopov smejal.«